

sf
free

vektor
fanzin sf tima broj 4 - avgust 2007.

ZANIMLJIVA NAUKA - Kako ohladiti planetu
FILM - Džef Goldblum
LIKOVNA UMETNOST - Žan Žiro
SF ENCIKLOPEDIJA

KNJIŽEVNOST

Argentina

Sorrentino - Kad jaganjci kažnjavaju

Sorrentino - Povratak

Splaterpunk

Barker - Izgubljene duše

PRIČE

Simak - Mali jelen

Lutus - Intervju s vanzemalcem

Kombs - Pravo pitanje

Stojiljković - Metalne suze

SADRŽAJ

Uvodna reč	5
Zanimljiva nauka	
Kako ohladiti planetu (<i>SuzanKalvin</i>)	7
Film	
Džef Goldblum (<i>MasterYoda</i>)	13
Likovna umetnost	
Žan Žiro (<i>Pikax</i>)	17
Klut-Nikols-ova SF enciklopedija u nastavcima	
SF Enciklopedija (<i>Pikax</i>)	21
Književnost	
Argentina (<i>Master Yoda</i>)	27
Splaterpank (<i>Kaa</i>)	33
Priče	
Kad jaganjci kažnjavaju – Fernando Sorrentino (<i>prevod MasterYoda</i>)	37
Povratak – Fernando Sorrentino (<i>prevod MasterYoda</i>)	42
Izgubljene duše – Klajv Barker (<i>prevod Kaa</i>)	47
Mali Jelen - Kliford Simak (<i>prevod MasterYoda</i>)	60
Intervju s vanzemaljcem – Pol Lutus (<i>prevod MasterYoda</i>)	71
Pravo pitanje – Mike Kombs (<i>prevod MasterYoda</i>)	75
Metalne suze – Dragana Stojiljković	82

SF vektor, fanzin SF tima, broj 4, avgust 2007.

Urednik broja:	SF Team
Priloge pripremili:	MasterYoda, Kaa, Pikax, SuzanKalvin
Prevod:	MasterYoda, Pikax, Kaa
Tehnička priprema:	Dan555
Podrška:	SF team & SF friend.

Ovaj fanzin i prilozi u njemu mogu se slobodno dalje distribuirati, ali obavezno naznačite da je SF tim autor i dodajte link ka našem sajtu **www.sftim.com** . Nije dozvoljena bilo kakva prodaja ovog fanzina niti prisvajanje autorstva.

UVODNA REČ

Po četvrti put na vašem parčetu neta nastupa "Vektor"!!!

Prkoseći globalnom otopljavanju i temperaturama koje je isto donelo u naše krajeve, udruženje anonimnih zavisnika od SF-a, pod imenom SF tim donosi pred vas ovaj znojem natopljen primerak e-zina...

Od rekordno visokih temperatura branili smo se brčkanjem po raznim morima ili barem nogu u laboru. Preživjeli smo ovaj juli, hladili se kako je ko znao, umio i mogao, a šlagvort gore pomenutom i razmišljanja koja su nam se svima motala po glavi, na nedavnih 43 u hladu, možete pročitati u sjajnom prilogu još sjajnijeg naslova - "Kako ohladiti planetu" koji je pripremila naša nova saradnica Suzan Kalvin, u stalnoj rubrici "Zanimljiva nauka".

U rubrici o filmu Master Yodin prilog o Džefu Goldblumu, podsetiće vas na već pomalo zaboravljena ostvarenja slavnog glumca i uloge u antologijskim SF filmovima, kojima je zauzeo upečatljivo mjesto u SF kinematografiji.

Pikaxin prilog o Žanu Žirou - Mebijusu provešće vas kroz njegov život i upoznati sa stvaralaštvom jednog od najvećih živih magova devete umetnosti, za koga se slobodno može reći da se SF strip može podeliti na onaj do i onaj posle njega...

U Kaa-ovom prilogu o žanrovima upoznajte se sa morbidnim svetom modernog horora oličenog u Splaterpanku, uz ilustraciju u vidu Barkerove verzije "Božićne priče" - "Izgubljene duše"...

Namjera nam je da vas u sledećim brojevima kroz seriju članaka upoznamo s malo poznatim SF književnostima. U ovom broju Master Yoda vas vodi do daleke Argentine i upoznaje (uz osvrt na celokupnu književnost) sa sjajnim i nama, nažalost, nepoznatim stvaralaštvom njenih autora SF-a. U sklopu ovog prikaza su i priče tamošnjeg majstora SF-a Fernanda Sorentina

- "Kad jaganjci kažnjavaju" i "Povratak"; tek koliko da vam pokažu šta propuštamo...

Pikax je i ovog puta nastavila sa radom na vašem upoznavanju sa osnovama SF-a donoseći nove pojmove iz Klut-Nikols-ove enciklopedije.

Po prvi put objavljujemo djelo domaćeg autora, "Metalne suze" Dragane Stojiljković. Zahvaljujemo Gagi na lijepoj priči i članu SF tima Rvenu (www.art-anima.com) što je omogućio objavljivanje.

Jedan od najvažnijih ciljeva koje smo sebi postavili koncipirajući naš e-zine bilo je i povećavanje broja prevedenih priča. Te tako uz gore navedene, možete po prvi put na srpskom da pročitate i priče:

"Mali Jelen" - Kliford Simaka

"Intervju s vanzemalcem" – Pol Lutusa

"Pravo pitanje" – Mike Komba

Nadamo se da je izbor priloga i priča po Vašem ukusu i da ćete uživati čitajući ovaj broj SF Vektora.

Vaši SF tim i SF prijatelji.

Kako ohladiti planetu

Prosečna temperatura naše planete od vremena pre industrijske revolucije je skočila za 0,8 stepeni. Glavni krivac za to je emisija ugljen-dioksida (CO_2) u atmosferu, koji stvara efekat staklene bašte. Naučni svet je odavno u panici od mogućih i stvarnih posledica globalnog zagrevanja., ta panika se polako usađuje u svest običnih ljudi.

Uzbuđenje je dostiglo vrhunac kada objavljeno zvanično saopštenje evropske unije o globalnom zagrevanju, u kojem se prvi put javno iznose moguće posledice globalnog zagrevanja. Pošto je Kjoto protokol, koji je stupio na snagu 2005. godine, dao slabe rezultate pri rešavanju ovog problema, naučnici sa svih strana sveta udružuju napore da reše ovaj globalni problem. Poprilično brzo su se pojavila raznorazna rešenja, koja više imaju dodira sa naučnom fantastikom nego sa nama dobro poznatom stvarnošću.

Veštačke šume

Veštačka stabla

Profesor Klaus Lakner je smislio specijalne filtere koji bi ugljen-dioksid sakupljali iz atmosfere i pretvarali u tečno stanje. Takav ugljen-dioksid bi se skladištio duboko pod zemljom. Profesor Lakner procenjuje da bi jedno takvo „drvo“ kako je popularno nazvao svoj izum, moglo da preradi i otkloni iz atmosfere oko 90.000 tona ugljen-dioksida godišnje, što otprilike odgovara količini ovog gasa koju 20.000 automobila ispusti u atmosferu za isti period.

Omotač od sumpora

Na Filipinima je 1991. godine proradio vulkan Pinatubo. Taj događaj je inspirisao profesora Pola Krucena da reši pitanje globalnog zagrevanja.

Naime, vulkan je u atmosferu izbacio oko 20 miliona tona sumpor-dioksida (SO_2). Čestice sumpor-dioksida su zaklanjale sunčevu svetlost visoko u atmosferi što je dovelo do hlađenja planete za oko 0,6 stepeni.

Erupcija vulkana Pinatubo 1991

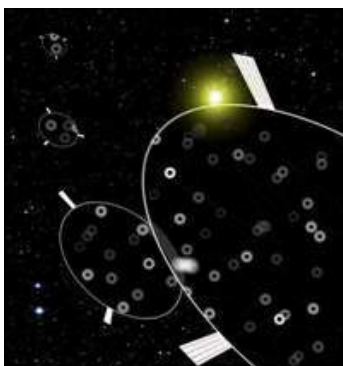

Omotač od sumpora odbija sunčeve zrake

Profesor Krucen je procenio da bi sličan efekat mogao da se veštački postigne i po pitanju globalnog zagrevanja. Njegova procena je da bi morale raketama da se izbacilo oko milion tona supora u stratosferu da bi se oformio omotač koji bi odbijao sunčevu svetlost.

Po mišljenju profesora Krucena sumpor, iako otrovan, ne bi imao velikog uticaja na zagađenje atmosfere jer bi se nalazio i sakupljao na velikim visinama. Mnogi su skeptični po pitanju ove ideje jer niko ne zna prave posledice i opasnosti od oštećenja ozonskog omotača i pojave kiselih kiša.

Suncobran u svemiru

Najambicioznija i najskuplja ideja koja je u zadnje vreme izneta u rešavanju globalnog zagrevanja jeste ideja profesora Rodžera Ejndžela. Njegova zamisao se sastoji u tome da se u svemir lansiraju milioni reflektujućih minijaturnih letelica koje bi težile oko 1 gram. Dovele bi se u poziciju poznatu kao Lagranževa tačka, 1,5 miliona kilometara od Zemlje.

Letelice bi reflektovale oko 1,8 % sunčevih zraka, što bi po rečima profesora Ejndžela bilo dovoljno da reši problem globalnog zagrevanja. Ukupna težina svemirskih suncobrana bila bi oko 20 miliona tona.

Za njihovo lansiranje bilo bi potrebno oko 10 godina i 20 lansera koji bi na svakih 5 minuta u svemir izbacivali mnoštvo ovih minijaturnih letelica. Lanser bi koristio neki vid lako obnovljive energije, kao što su hidro energija ili vetar. Profesor Ejndžel smatra da njegov izum ne treba da bude konačno rešenje protiv globalnog zagrevanja već kao sredstvo koje treba upotrebiti u kriznim situacijama.

Uzgajanje fitoplanktona

Fitoplankton se ponaša slično kao i biljke koje vrše fotosintezu, uzimaju ugljen-dioksid i ispuštaju kiseonik.

A pošto postoji razmena gasova između hidrosfere i atmosfere, ovaj podatak je naveo tim naučnika na ideju da ovu vrstu planktona nasele u delovima okeana gde se on retko nalazi. Rešenje vide u tome da se date regije okeana „dubre“ određenim količinama gvožđa i pritom bi povećali broj fitoplanktona.

U jednom eksperimentu svega pola tone gvožđa ubačenih u oken doveo je do porasta planktona koji je apsorbirao oko 7000 tona ugljen-dioksida. Ima onih koji smatraju da se umesto gvožđa mogu koristiti i druge praktičnije hemijske supstance kao što je urea jer sadrži nitrogen.

Fitoplankton u južnom atlantiku

Suncobran od oblaka

Ploveća fabrika oblaka

Ideja je potekla od dvojice naučnika, Džona Latama i Stefana Saltera. Oni su došli na zamisao da veštačkim putem naprave niske oblake koji bi poslužili kao neka vrsta suncobrana. Salter je projektovao plovilo bez ljudske posade, koje bi uzimalao vodu iz okeana i raspršivalo je u atmosferu praveći niske oblake - takozvane *marine stratocumuli*.

Takvi oblaci bi reflektovali mnogo više sunčeve toplote nazad u svemir nego tamna površina okeana. Ove ploveće fabrike oblaka bi koristile energiju vetra za pokretanje i rad. Njima bi se upravljalo iz komandnog centra, da bi se dovele u poziciju tamo gde su oblaci najpotrebniji. Procenjuje se da bi 50 ovakvih plovila moglo da anulira efekat godišnje emisije ugljen-dioksida i ostalih gasova staklene bašte.

Krpljenje ozonskog omotača

Sonic Cruiser

Borbi za očuvanje planete priključila se i kompanija Boeing. Namera inženjera u Boingu da u svoj najnoviji model supersoničnog aviona Sonic Cruiser, koji treba da poleti sledeće godine, ugrde specijalne senozre koji će otkrivati rupe u ozonskom omotaču i uređaj koji će ispuštati ozon na velikim visinama.

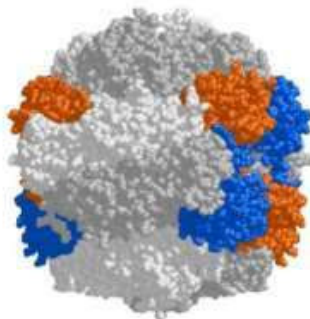
Na veliko iznenađenje ova ideja nailazi na veliki otpor organizacije „Prijatelji Zemlje“. Iz ove organizacije smatraju da se ne znaju posledice

ispuštanja veštačkog ozona u atmosferu i da li će takav ozon oštetiti već postojeći ozonski omotač, kao i koliko će zagađenje biti od izduvnih gasova koje ovaj avion ispušta leteći brzinom malo manjom od zvuka na visinama od 10 do 25 hiljada metara.

Enzimi za bržu fotosintezu

Poznato je da biljke uzimaju ugljen-dioksid iz atmosfere i uz pomoć sunčeve svetlosti i enzima prave šećere koji su im neophodni kao hrana. Taj proces je poznat kao fotosinteza. Grupa radnika na ame-ričkom univerzitetu za medicinu po-kušava da genetski modifikuje enzim koji je u stanju da proces fotosinteze ubrza pa samim tim i apsopciju ugljen-dioksida iz vazduha.

Ovaj modifikovani RuBisCO enzim imao bi sposobnost da za sebe veže veću količinu ugljen-dioksida nego klasični RuBisCO koji već postoji kod biljaka. Kada bi se većina biljka teretirala ovim modifikovanim enzimom, količina ugljen-dioksida u atmosferi bi se značajno smanjila.

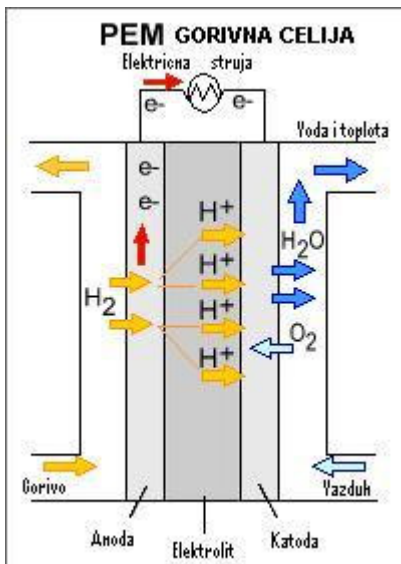
RuBisCO

Automobil bez izduvnih gasova

Zamislite automobil koji koristi vodonik kao pogonsko gorivo a kao nusprodukt je čista voda. To nam je odavno bio san. Taj san su nam približili Vojislav Stamenković i Nenad Marković zajedno sa grupom naučnika sa Berkli laboratorije.

Ova grupica ljudi je pronašla novi materijal za konverziju energije koji je sto puta efikasniji od dosad postojećih materijala koji se koriste u tehnologiji gorivnih ćelija. Ovo tehnološko otkriće trebalo bi da omogući potpuno izbacivanje motora sa unutrašnjim sagore-vanjem iz upotrebe. Samim tim i reši problem staklene bašte na našoj planeti.

Ovo su veoma napredni i maštoviti izumi i otkrića koji će svakako pomoći čovečanstvu ali nikako ne može biti konačno rešenje za zaustavljanje globalnog otopljanja. Da bi se u korenu zaustavio efekat staklene bašte, potrebno je promeniti mnogo stečenih navika u uživanju u potrošačkoj industrijskoj revoluciji. Počev od samog stanovanja u neekološkim zgradama, preko poljoprivrede pa do globalne privredne politike. Problem je u tome što je potrebno vreme za sticanje novih navika i načina življenja, a mi vremena gotovo da nemamo.

Princip rada polimerske elektrolitske membrane

Čuvajmo planetu, za sad drugu nemamo u rezervi.

Priredila Suzan Kalvin

Džef Goldblum

Jeff Goldblum

"There is no truth, that's why they call them stories."

... a te priče mogu izgledati lažno ali i istinito, zavisí od toga ko vam ih i na kakav način ispriča. Ako to radi neko dobar tada ćete, barem na neko vrijeme, zaboraviti da se radi o priči i ući u njen svijet kao da je istinit. Po tome se razlikuju dobri glumci od onih loših.

Ako, gledajući film, pogledate najavnu i/ili odjavnu špicu, jedno ime svakako ste morali zapaziti. To ime je Džef Goldblum (Jeff Goldblum). Mnogi glumci tokom karijere ogledali su se u filmovima iz SF

žanra ali je malo onih koji su dali više različitih likova. Goldblum je jedan od tih. Uloge raznih otkačenih naučnika, ekscentričnih likova, avanturista koji to postaju slučajno, pretvarajući se od običnih ali društveno slabije uklopljenih osoba u spasioce svijeta (pravi američki heroji) kao da su stvorene za njega. Sjetimo se samo uloga kao što su Seth Brundle - „Muva” (The Fly), Dr. Ian Malcolm - „Park iz doba jure” (Jurassic Park) i David Levinson - „Dan nezavisnosti” (Independence Day).

Da se razumijemo: nije on glumio samo u filmovima SF žanra. U svojoj bogatoj karijeri, koja traje već više od 30 godina, dao je manje ili veće uloge u skoro svim žanrovima, od vesterna do SF-a, od sasvim ozbiljnih do potpuno komičnih; snimao filmove, TV serije, glumio na Brodveju, pozajmljivao glas animiranim likovima, glumio u radio-dramama itd, itd.

Džefri Lin Goldblum (Jeffrey Lynn Goldblum) rodio se 22. oktobra 1952. godine u Pittsburgu, SAD, u jevrejskoj porodici koja se u 17. stoljeću iz Rusije doselila u SAD. Ima dva brata i jednu sestru. Roditelji su mu se

uvijek interesovali za šou biznis pa nije nikakvo čudo da je mali Džef krenuo tim putem. Radio je kao scenski radnik i učio glumu.

Uloga razbojnika u filmu Čarlsa Bronsona „Death Wish” (1974) bio je njegov filmski debi. I karijera je krenula.

Jim Carrey, Damon Wayans & Jeff Goldblum

Nabrojati sve filmove, TV serije, pozorišne predstave i ostalo u čemu je Džef Goldblum učestvovao nadilazi svrhu ovog članka.

Zainteresovane upućujem na

<http://www.sftim.com/forum/viewtopic.php?p=4176> gdje imaju kompletnu listu.

Ovdje ću dati samo najznačajnije uloge.

Glavne ili jedne od najvažnijih uloga u filmovima "The Fly", „The Tall Guy”, „Invasion of the Body Snatchers”, „The Big Chill”, „Into the Night”, „Earth Girls Are Easy”, „Jurassic Park”, „Independence Day” i kulturnom filmu "The Adventures of Buckaroo Banzai Across the Eighth Dimension".

Nagrade

- 1983: Star of Tomorrow Award.
- 1987: Saturn Award za najbolju mušku ulogu u (The Fly)
- 1996: Nominacija za Oskara, za najbolji kratki film
- 2005: Nominacija za nagradu Emmy

Zanimljivi detalji iz rada i života

Pozajmio je svoj glas za reklamne spotove kompanija Apple, Toyota, Procter&Gamble.

Jedan je od osnivača alternativne pozorišne grupe "The Fire Dept". Gostovao je i u kulturnoj TV seriji „Sesame Street“, a glas pozajmio u jednoj epizodi Simpsona.

Ženio se dva puta. S Džinom Dejvis (Geena Davis), koja mu je tada bila supruga, snimio film „Zemljanke su lake” (Earth Girls Are Easy).

<http://www.imdb.com/name/nm0000156/>

http://en.wikipedia.org/wiki/Jeff_Goldblum

<http://www.goldblum.com/>

http://www.starpulse.com/Actors/Goldblum,_Jeff/

Priredio MasterYoda

Žan Žiro

Jean Giraud

Nesumnjivo najznačajniji evropski likovni sf autor i pionir u napuštanju klasičnih obrazaca likovnog izražavanja, rođen je 8. maja 1938. godine u predgrađu Pariza, u Francuskoj. Glavnu ulogu u njegovom odrastanju imali su baba i deda, sa kojima je proveo veći deo svog detinjstva. Međutim, kontakt sa roditeljima nikada nije prestao i otac ga je zainteresovao za naučnu fantastiku kupujući mu časopise te tematike. Vođen već određenom idejom, Žan u 16. godini upisuje primenjenu umetnost i završava je za samo 2 godine. Ubrzo postaje fasciniran stripom, kao medijem i započinje saradnju sa katoličkim časopisom "Hrabro srce", a istovremeno crta "*Frank et Jeremie*" za *Far West*.

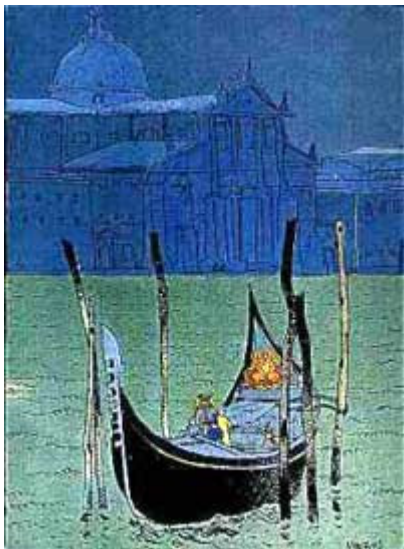
Bluberry

1955. godine odlazi kod majke u Meksiko. Potpuno drugačija kulturološka klima i liberalniji način života budi u njemu ono što će kasnije u svom umetničkom opusu i prikazati. Po povratku u Evropu i nakon služenja vojnog roka stupa u kontakt sa Žozefom Žilenom, tvorcem *Jerry Springa* i jednim od osnivača poznatog belgijskog lista "Spiru". Osim uloge u formiranju njegovog crtačkog identiteta, Žozef je imao velikog uticaja u izgradnji Žana, kao ličnosti.

"*Tvrđava Navaho*" je bila sledeća etapa gde je za "Pilot", u saradnji sa tekstopiscem Žan-Mišel Šarlijem stvorio čuvenog poručnika **Mike Steve**

Blueberry-ja. Evidentna grafička virtuoznost i kadriranje ekvivalentno filmskom trenutno osvaja publiku. Prva epizoda objavljena je 31.oktobra 1963.godine. Međutim, Žiro neposredno pre toga crta par crno-humornih stripova za andergraund časopis "*Hara Kiri*" pod pseudonimom Moebius.

Božanska Venecija

Krutost u saradnji sa Šarlijeom i sputano Žanovo eksperimentisanje nametnutim scenarističkim direktivama, čini da on kao *Moebius* paralelno crta svoje stripove u kojima ispoljava sasvim novu - ličniju dimenziju svog talenta. Uz to, ilustruje časopise naučne fantastike, radi plakate, a u periodu od 1973.-1974. potpisuje nekoliko radova za "*Pilot*" u *Moebius*-ovom stilu, od kojih "**Skretanje**" predstavlja svojevrsan uvod u revoluciju stripovskog izražavanja, a koja će se tek dogoditi.

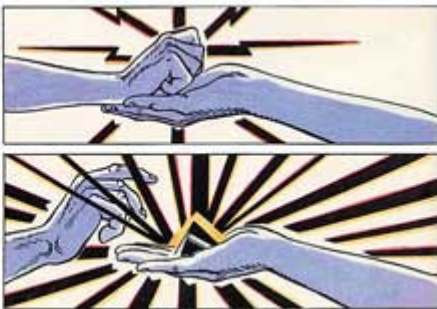
Prekid rada na *Blueberry*-ju u periodu od 1975. do 1979. zbog nesuglasica sa izdavačem uz istovremeno lišavanje svake cenzure (u okviru pokreta umetnika u Francuskoj), omogućilo je da *Moebius* zabljese u punom sjaju. Zajedno sa Drijeom i Dioneom pokreće magazin za naučnu fantastiku i strip "*Metal Hurlant*", koji je kasnije doživio i svoje američko izdanje - "*Heavy Metal*". (kasnije i špansko, italijansko, nemačko...) Stilska neujednačenost crteža uz neverovatan poetski preobražaj i isključivo skriveni smisao filozofskog koncepta imali su fantastičan odjek - kako među čitaocima, tako i u samim umetničkim krugovima. "**Arzak**" (1976), "**Beli košmar**" (1977), "**Mačje oči**"(1978), a posebno "**Major fatal/Hermetička garaža**" (1979) okrenuli su naglavačke tadašnje poimanje stripa.

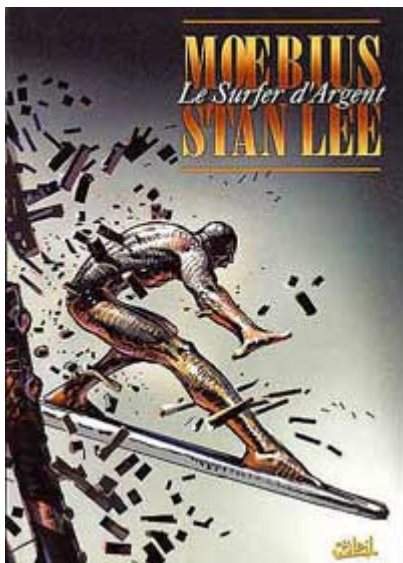
Susret sa Aleksandrom Žodorovskim menja ga u potpunosti, ne samo u stvaralačkom smislu. Žiro oseća potrebu za promenom, pa osim saradnje na

filmu "Dina" napušta i prilično nezdrav način života koji je vodio. Rezultat njihove nadahnute saradnje je i **"Inkal"**, jedan od najpoznatijih strip serijala. Spretno umreženi elementi naučne fantastike i trilera uz kompletno razbijanje klišeja, mnoštvo žanrova, likova i filozofskih stavova oslobađaju čitaoca u potpunosti tako da on koračajući kroz svet mašte zapravo sanja.

Arzak

Neverovatan uspeh "Inkala" ga ne zaustavlja. Naprotiv, konstatno tragajući za nečim novim odlazi u Polineziju, gde stvara sasvim drugačiji stil crtajući **"Veliki kristal"**, **"Noc zvezde"** pod pseudonimom Gir. U Veneciji (februara 1984.) ga zvanično i predstavlja kroz **"Božansku Veneciju"**. U tom periodu uporedo radi *Bluberry*-ja, završava "Inkala" i crta "Na zvezdi" i "Vrtove Edene".

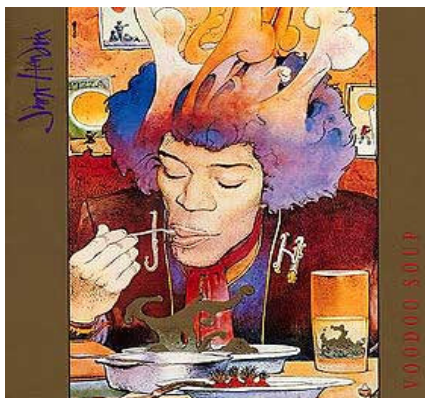

Srebrni letač

1988. god. u saradnji sa čuvenim američkim scenaristom *Stann Lee*-jem crta Srebrnog letača – "**Silver Surfer:Parable**" u dva serijala (1988. i 1989.). Već naredne godine osvajaju *Will Eisner* nagradu. Kao veliki ljubitelj filmske umetnosti stekao je zavidnu reputaciju radeći na filmovima : *Star Wars*, *Alien*, *Abyss*, *Tron*, *Fifth Element*...

Na kraju, ono sto čini *Moebius*-a velikim umetnikom jesu stalno traganje, rađanje novih stilova, sloboda i hrabrost u izražavanju. Prema njegovim rečima, biti umetnik ne znači nužno ostaviti trag, već ovladati emocijama u toku stvaranja do potpune ekstaze i neponovljivog uzvišenog osećanja.

Omot za Hendriksov album

Priredila Pikax

SF enciklopedija

Džon Klut i Piter Nikols

ADLER, ALLEN A. (1916-1964))

Američki pisac, uglavnom filmskih scenarija, koautor priče na čijim je temeljima urađen film "FORBIDDEN PLANET" (1956.), uz napomenu da ne postoji direktna povezanost sa romanom W.J.Stuarta (Philip MACDONALD). Njegov jedini sf roman je "Mach 1: A Story of the Planet Ionus" (1957; vt Terror on Planet Ionus 1966) – nimalo spektakularna avantura na planeti koju je okupiralo čudovište.

ADOLPH, JOSE B. LATIN AMERICA.

ADVENT: PUBLISHERS

Izdavačka kuća iz Čikaga čiju upavu čine sami fanovi naučne fantastike, a izdavačka delatnost je usredsređena na publikovanje kritika i bibliografija - isključivo iz sf domena. Prva objavljena knjiga je "In Search of Wonder" (1956) Damon KNIGHT-a; zapažena zbirka eseja James BLISH-a (kao William Atheling Jr), i, kasnije posthumno objavljen "The Tale that Wags the God" (1987). Najznačajnije izdanje ove kuće je školska publikacija Enciklopedije naučne fantastike, iz tri dela: "The Encyclopedia of Science Fiction and Fantasy through 1968" (vol 1 1974; vol 2 1978; vol 3 1982) Donald H.TUCK-a. Videti: SMALL PRESSES AND LIMITED EDITIONS.

ADVENTURES OF BRISCO COUNTY, JR., THE

Američka tv serija (1993-1994), u produkciji Boam/Cuse za Warner Bros. Koproducenti su David Simkins i Paul Marks; pisci: Boam, Cuse, Simkins, Brad Kern, John McNamara, John Wirth; u režiji: Kim Manners i Andy Tennant-a. Glavne uloge tumače: Starred Bruce Campbell kao Brisco, Julius Carry kao Lord Bowler i Christian Clemenson kao Socrates Poole; uz epizodiste : Billy Drago kao John Bly, Kelly Rutherford kao Dixie Cousins, John Pyper-Ferguson kao Pete Hutter i John Astin kao Professor Wickwire. Emitovanje je započeto u septembru 1993. u vidu dvočasovne pilot epizode, zatim su usledile jednočasovne (26).

Kroz sve delove(Wild, wild west, Indiana Jones,...) ovog vestern serijala (Fox TV) provlači se isti šablon: uprkos solidnim kritikama i prijemu sf fanova, gledanost je bila izuzetno niska; međutim, u TV-Vodiču "Save Our Shows" 1994. stav većine gledalaca je ipak ubedio direktorijum mreže da krene sa ponovnim emitovanjem serije u okviru druge sezone. Nova premisa serije je ovoga puta u liku zvezde horora - Cambella kao Brisco County Jr-a (edukovan na Harvardu, sin priznatog lovca na ucenjene prestupnike), a priča vodi gledaoce u 1890. godinu i San Francisko; prati ubistvo njegovog oca gde Brisco saznaje za tajne planove John Bly-a. U potrazi za Bly-em, Brisco postaje i sam lovac na prestupnike i prolazi kroz sjajnu orbitu misterioznih moći, a za koju je i sam Bly zainteresovan. Osnovu radnje ove serije upravo čini potraga za Bly-jem i njegovim saradnicima, dok ostali delovi predstavljaju omaž Hičkokovom filmu PSYCHO (1960) i seriji THE AVENGERS (1961-69).

Britki humor je obeležio seriju: voz je zaustavljen Wile E.Coyote-ovim nacrtanim muralom na steni koja blokira šine; Brisko-ov konj - Comet juri prototipove motocikala nepovređen ("On nije toliko pametan, pokušaj iz druge!"); a u jednoj epizodi Crnobradi pirat biva premešten u Nevadu. Ponavljanje radnje i karaktera čini standard ove serije uz nežno-opasnog Bly-a, koji se konačno razotkriva kao putnik kroz vreme, i ekscentrične prestupnike. Domišljati scenario, snažna gluma i odlična produkcija možda nije donela TAOBC,J -u očekivani rejting, ali su u svakom slučaju epizode vredne ponovnog gledanja.

ADVENTURES OF BUCKAROO BANZAI ACROSS THE 8TH DIMENSION

Film (1984).

Sherwood produkcija, režiser: W.D.Richter; glavne uloge tumače: Peter Weller, John Lithgow, Ellen Barkin, Jeff Goldblum i Christopher Lloyd. Scenario: Earl Mac Rauch. Trajanje: 103 min. Kolor. Luda i nepovezana priča o rok muzičaru, neurohirurgu i atomskom fizičaru Banzai-u (Weller). Ambijent filma odgovara osamdesetim godinama u kome imaginarni palp heroj iz tridesetih godina prošlog veka sprečava invaziju vanzemaljaca (započeta 1938. i nalik onoj koju je lažirao svojevremeno Orson Vels) pod direktivom frenetičnog John Lithgow-a. Očajna režija i fotografija potvrđuju da iza filma stoji grupa tzv. kvazi intelektualaca koji su se sasvim slučajno domogli prilično visokog budžeta za snimanje. REPO MAN, snimljen iste godine je duhovitiji i bolji primer onoga što bi se moglo nazvati nacrtom kultnog filma. Videti: ANDROIDS; WAR OF THE WORLDS.

ADVENTURES OF SUPERMAN, THE SUPERMAN.**ADVENTURES OF THE ROCKETEER. TheROCKETEER****ADYE, TIM**
M.H.ZOOL.**A.E. or AE**

Pseudonim koji je u svim svojim radovima koristio irski pjesnik Džordž Viljem Rasel (George William Russell) (1867-1935). On i Viljem Batler Jejts (William Butler Yeats) (1865-1939) su 1886. pomogli stvaranju Dablinskog Teozofskog društva (Dublin Lodge of the Theosophical Society). Većina njegovih radova odražava mistično ozračje, ne mnogo dosljedno u natprirodnim pričama skupljenim u zbirku "The Mask of Apollo, and Other Stories" (1904), ali mnogo čvršće u filozofskoj fikciji "The Interpreters" (1922).

Njegov "The Avatars: A Future Fantasy" (1932), smješten u buduću Irsku, donosi isto ozračje na elegijski i mnogo stvarniji način, kroz dva nadbića koja prizivaju viziju svijeta manje raspuštenog u materijalizmu, pa stoga vode protagoniste do ruba Velike Provalije, kako je to Monk Gibbon prikazao u dugom i informativnom eseju o radu A.E., u uvodu posthumno objavljene zbirke "The Living Torch" (1937).

AELITA

Film (1924).

Produkcija: Mezhrabpom. Režiser: Yakov A.Protazanov. Uloge: Nikolai M.Tseretelli, Igor Ilinski, Yulia Solntseva. Scenarij Fyodor Otsep, Alexei Faiko, na osnovu romana AELITA Alekseja Tolstoja. Trajanje 78 minuta (skraćeno sa 120 min), crno/bijeli. Izvanredan primjer rane SF kinematografije je ova satirična SF komedija u kojoj grupa Sovjetskih astronauta putuje na Mars gdje pronalazi mnogobrojno stanovništvo koje živi pod tiranskim režimom i potpaljuje iskru revolucije; jedan od njih ljubljenu kćerku marsovskog lidera podučava ljubljenu. To je veoma stilizovan nijemi film; njegova futuristička, ekspresionistička scenografija (Isaac Rabinovitch iz Kamernog teatra) izvršila je snažan uticaj na dizajn Flaša Gordona. SF elementi u priči su snažni i duhoviti,

posebno kraj kada se razotkriva da je to sve bio san, ali obuhvataju samo manji dio filma. Videti: CINEMA. AELITA AWARD RUSSIA.

A FOR ANDROMEDA (1932-1990)

Britanska TV serija u produkciji BBC TV (1961). Producenti Michael Hayes i Norman Jones, scenarist John Elliot prema priči Freda Hoyle-a. Sedam epizoda, crno-bijela.

Glumili su, između ostalih, Peter Halliday, John Nettleton, Esmond Knight, Patricia Neale, Frank Windsor, Mary Morris, Julie Christie (po prvi put).

Uhvaćen je radio signal poslat iz galaksije Andromeda. Neortodoksni naučnik Fleming (Halliday) uspio ga je dekodovati i utvrditi da se radi o instrukcijama za izgradnju superkompjuteru. Nakon što je kompjuter napravljen i pokrenut, on je dao instrukcije za stvaranje živog bića. Na kraju, načinjena je prekrasna djevojka nazvana, prirodno, Andromeda, mentalno povezana s najmoćnijim kompjuterom. Samo njeno postojanje izaziva velike nesuglasice između svjetskih vlada. Ona pomaže Flemingu da onesposobi kompjuter pri čemu biva povrijeđena i (prividno) umire. Priča na inteligentan način izražava prezir gluposti.

Hoyle i Elliot su priču proširili i objavili kao roman 1962. Iste godine snimljen je i nastavak serije pod imenom „The Andromeda Breakthrough”.

A radio signal transmitted from the Andromeda Galaxy

AFRICA

ARABIC SF; BLACK AFRICAN SF.

AGHILL, GORDON

Pseudonim koji su zajednički koristili Robert SILVERBERG i Randall GARRETT u dvema pričama iz 1956.

AGUILERA, JUAN MIGUEL; SPAIN. (?-)

AHERN, JERRY

Skraćeno radno ime američkog autora Džeroma Morel Aherna (Jerome Morrell Ahern) (1946-). Većina njegovih radova su žestoki post-holokaust romani, uglavnom obuhvaćeni serijalom “Survivalist” u kojima bivši agent CIA-e Džon Rurke pokušava da održi svoju porodicu nakon globalnog nuklearnog rata. Ovaj, vjerovatno

najznačajniji serijal u podžanru o preživljavanju, sastoji se od romana: Survivalist 1: Total War (1981), 2: The Nightmare Begins (1981), 3: The Quest (1981), 4: The Doomsayer (1981), 5: The Web (1983), 6: The Savage Horde (1983), 7: The Prophet (1984), 8: The End is Coming (1984), 9: Earth Fire (1984), 10: The Awakening (1984), 11: The Reprisal (1985), 12: The Rebellion (1985), 13: Pursuit (1986), 14: The Terror (1987), 15: Overlord (1987), 16: The Arsenal (1988), 17: The Ordeal (1988), nenumerisanog: The Survivalist: Mid-Wake (1988), 18: The Struggle (1989), 19: Final Rain (1989), 20: Firestorm (1990) and 21: To End All War (1990). Nastavak, počevši od nenumerisanog The Survivalist: The Legend (1991), 22: Brutal Conquest (1991); 23: Call to Battle (1992), 24: Blood Assassins (1993), 25: War Mountain (1993), 26: Countdown (1993) i 27: Death Watch (1993) – zbiva se nakon što zemljina atmosfera biva uništena u katastrofalnom požaru i Rurke svoju porodicu smješta u kriogeni san dug 500 godina. Nakon 500 godina hibernacije, oni pronalaze opustošeni svijet s jednom oazom nastalom u projektu Raj (Eden Project), grupom preživjelih nacista i fanatičnih komunista.

Drugi niz romana, serijal „Defender” sastoji se od romana: The Defender 1: The Battle Begins (1988), 2: The Killing Wedge (1988), 3: Out of Control (1988), 4: Decision Time (1989), 5: Entrapment (1989), 6: Escape (1989), 7: Vengeance (1989), 8: Justice Denied (1989), 9: Death Grip (1990), 10: The Good Fight (1990), 11: The Challenge (1990) i 12: No Survivors (1990).

Sa svojom ženom Šeron En Ahern (Sharan Ann Ahern) (1948-), čiji doprinos je uglavnom anonimn, napisao je i kratki serijal “Takers” koji čine: The Takers (1984) i River of Gold (1985), i nekoliko samostalnih romana.

Pod imenom Nick Carter autor je i romana Deathlight (1982).

Ostali radovi: The Freeman (1986), Miami grad (1987),

Werewolves (1990) i

The Kamikaze Legacy (1990), svi sa Sharon A. Ahern.

Vidjeti: SOCIAL DARWINISM.

AHERN, SHARON A.

Jerry AHERN.

AH! NANA

METAL HURLANT.

AHONEN, ERKKI; Finland

AI (1882-1956)

Uobičajena skraćenica za Artificial Intelligence – vještačku inteligenciju – termin često korišten u informatičkim naukama a u SF od 1970. Većina pisaca prihvata da kompjuter ili neka druga mašina slične vrste, da bi bila AI, mora biti samosvjesna. U stvarnom svijetu još uvijek ne postoji tako nešto. Vidjeti: CYBERNETICS; CYBERSPACE.

Prevela Pikax

Argentina

Književnost suprotnosti

Kako predstaviti jednu ovakvu zemlju, zemlju smještenu s druge strane zemaljske kugle, pa još malo dalje; zemlju rastrzanu demokratijama i vojnim huntama, sa smjenama sistema od liberalno-demokratskog do pro-fašističkog; zemlju zarobljenu između nama nepoznatih 'gaučo' tradicija i savremenog doba; zemlju ekstremno bogatih i moćnih, kao i ekstremno siromašnih i obespravljenih; zemlju opterećenu stalnom ogromnom imigracijom ali i emigracijom.

Veoma čest podatak u biografiji nekog argentinca je: 'Rođen ... u Argentini, umro ... u (izaberite bilo koju zemlju)' ili 'Rođen ... u (ponovo možete izabrati bilo koju zemlju), umro ... u Argentini'. Sve ove mijene i promjene vršile su snažan uticaj na argentinsku književnost. Uz promjene sistema išli su i progoni, hapšenja, odredi smrti; imigranti su donosili dah kultura iz kojih potiču; rođeni argentinski pisci pečat svog porijekla.

Nije nikakvo čudo što je izuzetno teško žanrovski odrediti stvaralaštvo skoro svih argentinskih pisaca. Zemlja ovako ispunjena suprotnostima nudi more tema koje se mogu obraditi na bezbroj načina. Zato me i nije iznenadila činjenica da, i nakon upornog traganja, nisam uspio pronaći ni jednog autora koji se bavi samo ili uglavnom naučnom fantastikom, fantazijom ili hororom. Ovo ne znači da nema djela koja obrađuju te teme. Baš naprotiv, ima ih, i to veoma dobrih. Veliki broj autora se okušao i u ovom žanru. Ovdje ću izdvojiti nekoliko imena, tek toliko da, ako budete zainteresovani (i ako vladate španskim jezikom jer je veoma malo

prevedenih) potražite i pročitate ponešto napisano u ovoj egzotičnoj zemlji. Uz originalne nazive djela (na španskom) dajem i nazive na engleskom (one koje sam uspio pronaći).

Angélica Gorodischer (1928-) spisateljka poznata po kolekcijama kratkih priča u velikom broju žanrova među kojima su i naučna fantastika i fantazija. Njeno najpoznatije djelo je 'Kalpa Imperial', istorija izmišljenog carstva ispričana kroz niz kratkih priča. Ovu zbirku na engleski je prevela Ursula Legvin. Treba li reći nešto više?

Ostali poznatiji radovi su: Opus dos (Opus Two), Bajo las jubeas en flor (Under the Flowering Jubeas), i Casta Luna Electronica (Chaste Electric Moon).

Guillermo Martínez (1962-) pisac, doktor matematičke logike. Nakon doktorata dvije godine bio na postdoktoratu u Oksfordu i tu je nastalo i njegovo najpoznatije djelo 'The Oxford Murders' za koje je dobio nagradu Planeta a adaptirano je i za film.

Ostala važnija djela: Infierno grande (Vast Hell), Acerca de Roderer (Regarding Roderer), La mujer del maestro (The Woman of the Master), Borges y las matemáticas (Borges and Mathematics), La fórmula de la inmortalidad (The Immortality Formula).

Sylvia Iparraguirre (1947-) spisateljka i borac za ljudska prava. Njen roman 'Tierra del Fuego: Una Biografia del Fin del Mundo' nagrađen je 1999. nagradom za najbolji ženski roman na španskom jeziku. Ostali značajniji radovi: En el invierno de las ciudades, Probables lluvias por la noche, El Parque.

Juan José Saer (1937 - 2005) jedan je od najznačajnijih argentinskih pisaca poslednjeg stoljeća ali nije mnogo stvarao u žanrovima o kojima govorimo. Izdvojio bih njegove romane 'The Investigation' i 'The Witness' kao i nagrađeni 'La ocasión'.

Luisa Valenzuela (1938 -) argentinska spisateljica koja piše i objavljuje na španskom i engleskom jeziku. Dobitnica većeg broja argentinских i američkih nagrada i stipendija.

Iz prilično bogate bibliografije izdvojio bih nekoliko naslova: Hay que sonreír (He Who Searches), El gato eficaz, Novela negra con argentinos (Black Novel, with Argentines), Clara (roman), The Lizard's Tail (roman), Los heréticos, Clara (zbirka priča), Strange Things Happen Here (zbirka priča), Other Weapons (zbirka priča).

Marco Denevi (1922 -1998) pisac, novinar i advokat. Njegov roman, misterija 'Rosaura a las diez' postao je bestseller i dobitnik većeg broja nagrada. Preveden je na engleski, kao 'Rosa at Ten O'Clock'. Ostali značajniji radovi su Los expedientes, El cuarto de la noche, Falsificaciones i República de Trapalanda.

Marcos Aguinis (1935-) pisac, neurohirurg i psihoanalitičar, protivnik vojne diktature i sekretar za kulturu u demokratskoj vladi nakon pada hunte.

Mario Luis Rodríguez Cobos (1938 -), pseudonim Silo, pisac i duhovni vođa, dobitnik počasnog doktorata Ruske akademije nauka.

Alejandro Miguel Betanzos (1962 -) piše proistorijske romane i priče, od kojih izdavam 'La máquina solar. Galileo, la verdad frente al dogma' i 'Las tierras exuberantes. En busca del paraíso terrenal'

Ricardo Piglia (1941 -) jedan je od poznatijih argentinских pisaca. Doktor književnosti, trenutno predaje latinoameričku književnost na Princeton univerzitetu, SAD.

Izdavam njegove romane Respiración artificial (Artificial Respiration), Ciudad ausente (The Absent City), Plata Quemada (Money to Burn); zbirke La Invasión (The Invasion), Nombre Falso (Assumed Name) i esaje Crítica y ficción (Criticism and Fiction).

Rodrigo Fresán (1963 -) SF pisac i novinar. Do sada je objavio romane Historia argentina, Vidas de santos, Trabajos manuales, Esperanto, La

velocidad de las cosas, Mantra i Jardines de Kensington. Trenutno živi u Španiji.

Fernando Sorentino je rođen u Buenos Airesu, 1942. godine. Piše kratke priče koje su na granici između naučne fantastike i horora. Njegovi radovi prevedeni su na engleski, portugalski, talijanski, njemački, francuski, finski, mađarski, bugarski, kineski, vijetnamski, tamilski i sada na srpski.

Silvina Ocampo (1903 - 1994) argentinska pjesnikinja i pisac kratkih fantasti priča.

Evo još nekoliko imena: **Abelardo Castillo, Eduardo Mallea, Ernesto Sabato, Esteban Echeverría, Manuel Peyrou**

Ovaj prikaz ne bi bio potpun kada ne bih pomenuo i autore stripa. Navešću samo nekoliko najvažnijih.

Ricardo Barreiro (1949 – 1999) autor velikog broja stripova među kojima i SF stripova 'Ciudad' (The City), Bárbara i El Eternauta.

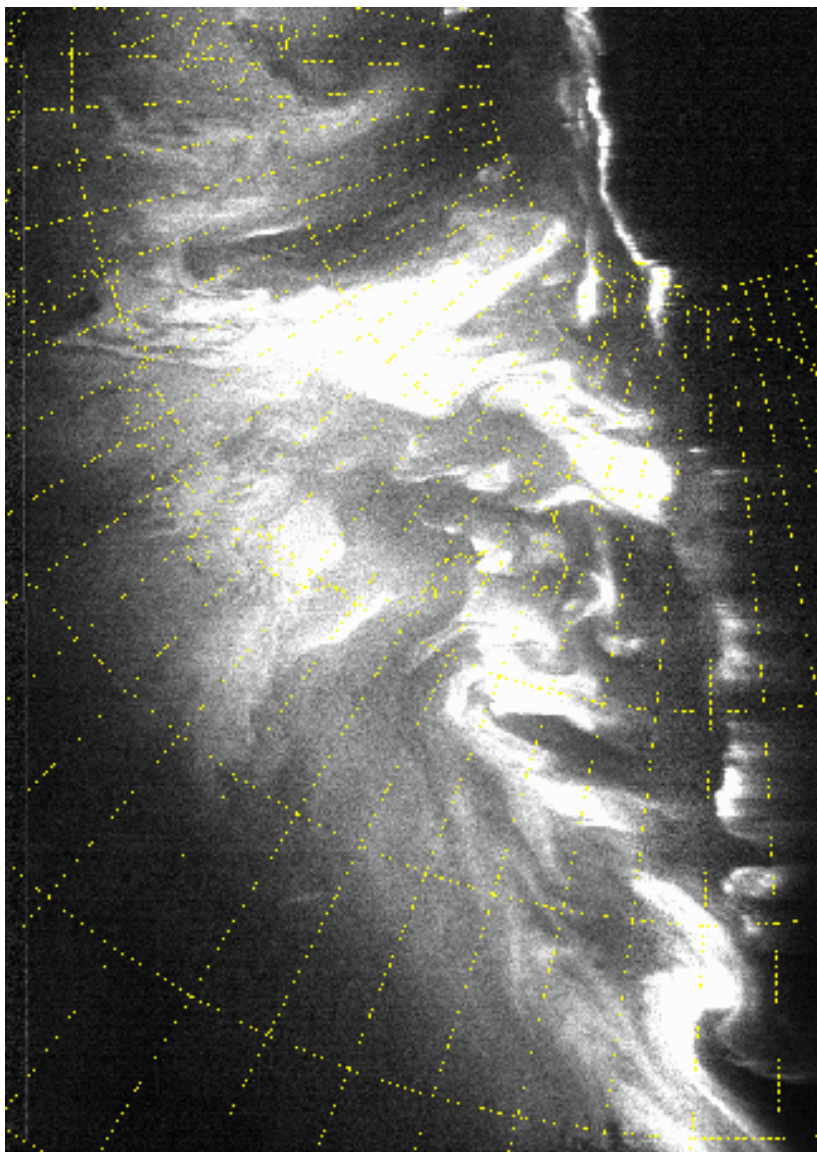
Carlos Trillo (1943 -) je svakako najveće ime među argentinskim strip-umjetnicima.

Sam ili u saradnji s drugim autorima objavio je i još uvijek objavljuje cijeli niz stripova i strip serijala među kojim izdvajam horor stripove The Iguana, El Loco Chávez i Boy Vampire kao i izvanredni SF strip serijal Cybersix čiji je glavni junak žena-android. Ovaj strip kasnije je u dva navrata obrađivan za TV, jednom kao igrana a drugi put kao crtana serija.

Horacio Altuna (1941 -) crtač koji je sarađivao s većinom drugih autora stripa u Argentini pa i gore pomenutim Karlosom Triljom (na, u Argentini najpopularnijem stripu svih vremena – ‘El loco Chavez’). Njegov prvi samostalno stvoreni lik je ‘Titan’, superheroj tipa Supermena. Danas živi i radi u Španiji.

Priradio Master Yoda

Splaterpank

(Splatterpunk)

Splaterpank je po definiciji sub-žanr Horora koji se odlikuje minucioznom deskripcijom nasilja, naracijom "toka svesti" (najčešće krajnje grotesknih karaktera) i prvenstveno, preispitivanjem i kritikom društvenih normi kroz metaforično korišćenje standardnih elemenata žanra.

Sam naziv je prvi put upotrebio, sredinom osamdesetih, pisac i kritičar **Dejvid Šo** (David J. Schow), aludirajući na konkurentni sub-žanr Naučne Fantastike *Cyberpunk* - koji mu je

"koincidencijom" prethodio, ne samo po nazivu već i po osnovnoj ideji pokreta - tj. odstupanja od žanrovskog mejnstrima; Šo se osim kao inovator uzima i kao tipičan predstavnik ovog pravca u Hororu svojim romanima "The Kill Riff" (1988); "Rocks Breaks Scissors Cut" (2003) kao i scenarijima za kultne "treš" horore: "A Nightmare on Elm Street 5: The dream Child" (1989) i rimejkom antologijskog "The Texas Chainsaw Massacre : The Beginning" (2006), a sa Džonom Širlijem je sarađivao na "**Vrani**".

Barkerova impresija

Klajv Barker (Clive Barker) se obično navodi kao najpoznatiji autor ovog sub-žanra (posebno njegova šestodelna zbirka kratkih priča, "Knjige krvi" ("Books of blood") u kojoj autor postavlja niz novih standarda i promovirše stil pisanja i tematiku do tada neprimenjivanu u žanru. U njegovim pričama, čitalac se saživljava sa dotada standardnim "Monstrumima" (kako realnim, tako i onim "natprirodnim") posto su oni najčešće i protagonisti, nema "dobrih momaka" a sve je odslikano kroz vizuru sveta u kojoj je sama ljudska priroda katalizator najgorih užasa.

Među istaknutim autorima izdvađa se i duo koji čine **Džon Skip** (John Skipp) i **Kreg Spektor** (Craig Spector) čiji je post-modernistički vampirski klasik "Svetlost na kraju" (The Light At The End (1986)) (gotovo dokumentaristički prikaz simbioze pank subkulture i vampirizma u Njujorškom metrou) uzima za delo koje je označilo prekretnicu u žanru. Iako u konstantnom sukobu sa cenzurom zbog tema koje obrađuju u svojim knjigama (od pedofilije i seksualnog nasilja do neo-nacizma i satanizma u visokim društvenim krugovima) njihove knjige "The Cleanup ", "Dead Lines " i najnovija "The Bridge" prevode se od Japana do Poljske i prodaju u milionskim tiražima (osim u Americi).

Neophodno je pomenuti i multi-talentovanog **Džona Širlija** (John Shirley) čija je osnovna vokacija zaista pank - pošto je tokom 80-tih bio frontmen i pevač brojnih njujorških andergraund pank-rok bendova, a takođe je pisao i tekstove za bendove poput "Blue Oyster Cult"-a. Njegovi "rani radovi" (kraj 70-tih) imaju obrazac proto-splaterpanka poput "Zaljubljenog Drakule" (Dracula in Love iz '78- me) tragikomične fantazmagorije o legendarnom vampiru koga na zlodela ustvari tera njegov "telesni nedostatak" koji mu onemogućava fizičku ljubav. Osim romana "Iščekivanje u tami" (In Darkness Waiting) i "Podrumi" (Cellars), autor je takođe i originalnog scenarija za kultni post-got strip a zatim i film "Vrana" koji je nešto kasnije za film doradio još jedan gorepomenuti splater majstor Dejvid Šo. Pored svega ovoga Širli je ostavio snažan trag i u cyberpanku svojom trilogijom "Ekliipsa" (Eclipse - A song called youth), te saradnjom sa velikanima tog žanra Gibsonom, Sterlingom, Šepardom...

Splaterpank je kako u kratkim pričama, tako i u romanima gotovo uvek namerno uznemirujuć, grotesktan do odvratnosti i u samoj osnovi odbacuje normirane klišeje koji su uobičajeni kod pisaca best-selera poput Kinga, Kunca ili Simonsa. Sam dekor i poprište događaja se premeštaju iz Kingovih palanki i predgradja u sumorna i zaboravljena podzemlja, đubrišta ili ruševna prihvatilišta, metro stanice ("Svetlo na kraju", "Bluz svinjske krvi", "Ponoćni kasapski voz") u samom srcu metropola. Tu nema mesta herojima rane horor-fikcije poput Van Helsinga ili Kingovog "običnog čoveka u neobičnoj situaciji". Karakteri splaterpanka su esencijalni anti-heroji: gubitnici, duševni i fizički bolesnici, narkomani, prostitutke oba pola - generalno, autsajderi odbačeni od društva.

Natprirodni element, toliko prisutan u konvencionalnom hororu, najčešće je marginalizovan u cilju uvođenja u priču realnijeg i prozaičnijeg (pa ipak krajnje živo opisanog) zla, u obliku serijskih ubica, pedofila i drugih sociopatskih karaktera. Paradoksalno je što i kada se "tradicionalni" monstrumi pojave - obično pokazuju humanije osobine od svog okruženja (pod čiji uticaj potpadaju ili čije žrtve neminovno postanu) ili su im osnovne osobine do te mere prenaplašene da im je jedina funkcija u priči "deus ex machina" efekat. Pank-rok kultura takođe igra značajnu ulogu u ovom žanru, obično u samom toku svesti i naraciji protagoniste. Može se reći da je rad autora ove grupe svojevrsan "Épater le bourgeois" (Šok za buržoaziju ...tj. "Udri bogataša" sto bi rekli KUD Idijoti) koristeći se nihilizmom, pornografijom, tabu-temama i svakom vrstom provokacije u težnji da se Horor fikcija odvoji od dobro prodavanih "Pulp monstruma" i približi njihovim svetonazorima poput *William S. Burroughsa*, *Sex Pistolsa* ili makar "Teksaškom masakru "motornom pilom"...

Kao što bi moglo i da se očekuje izvorni Splatterpunk nikad nije doživeo komercijalizaciju, međutim njegov morbidni eho lako može da se prepozna u savremenoj pop-kulturi... od knjiga poput "**Američkog Psiha**" Bret Easton Elissa, "**Borilačkog kluba**" (romana, scenarija i filma) *Chucka Palahniuka* i kultnog "**Trejnspotinga**" *Irvina Welsha* pa sve do najnovijih Tarantinovih radova ili u muzici bendova poput "Corn"-a ili "Rob Zomby"-ja.

Priredio Kaa

Fernando Sorrentino

Kad jaganjci kažnjavaju

("Chastisement By The Lambs" by Fernando Sorrentino)

Prema veoma različitim ali uvijek veoma pouzdanim izvorima, fenomen "Jagnećeg kažnjavanja" stalno je rastao i postao svakodnevica u nekim dijelovima Buenos Airesa i predgrađu.

Svi izvještaji slažu se u opisu "kažnjavanja": iznenada se pojavljuje pedeset bijelih jaganjaca (rekli biste iz vedra neba) i odmah napada svoju žrtvu, očigledno unaprijed izabranu. U nekoliko kratkih sekundi prožderali bi osobu, ostavljajući samo kostur. Iznenadno kako su se pojavili, tako su i nestajali, na žalost onih koji su pokušali da spriječe njihovo bjekstvo. Mnogi su fatalni događaji zabilježeni ranije, prije nego što su potencijalni heroji naučili iz sudbine svojih prethodnika. Od tada, niko se više nije suprotstavljao „kažnjavanju”.

Postoji jedan mali detalj u vezi ovog fenomena – zahvaljujući medijima svi su bili veoma svjesni činjenica. Fotografije i video materijali bili su svima dostupni. Svejedno, većina ljudi bila je zabrinuta zbog „kažnjavanja” i njegovih posljedica. Većina ljudi je, takođe, prosta, s oskudnim obrazovanjem i povodljiva, i jedina njihova želja bila je da se „kažnjavanje” prekine. Njihova želja nije, naravno, učinila kraj „kažnjavanju” i sigurno nije pomogla utvrđivanju njegovog uzroka ili razloga pojavljivanja.

Svi ti ljudi pravili su jednu veliku grešku. Zadubljeni u sve činjenice „kažnjavanja” kao takvog, potpuno su zaboravili žrtve. Tokom, recimo, prvih stotinu pogubljenja, noćima me budnim držalo razmišljanje o neprihvatljivoj činjenici da su jaganjci ne samo mesožderi nego i lovci, i to ljudožderi. Kasnije sam ipak primijetio, zanemarenu u moru podataka, jednu važnu činjenicu: osobenost žrtava.

I tako, počeo sam istraživati život umorenih. Pozajmljujući svoje metode od sociologa, krenuo sam od osnovnog – socijalnog i ekonomskog statusa. Statistika se pokazala beskorisnom. Žrtve su dolazile iz svih socijalnih i ekonomskih slojeva.

Odlučio sam da promijenim fokus istraživanja. Potražio sam prijatelje i poznanike i pokušao izvući značajne informacije iz njih. Njihove izjave često su bile kontradiktorne ali sam postepeno počeo primijećivati određeni tip odgovora: „Ostavite jadnika na miru, ali istina je da...”

Imao sam iznenađen i skoro direktan uvid u situaciju i bio sam skoro potpuno siguran u svoje hipoteze onog dana kada su jaganjci prožderali mog uspješnog susjeda, Dr. P.R.V., istu onu osobu u čijem uredu ... ali, doći ću do toga.

Na potpuno prirodan način, slučaj P.R.V. uklopio se u moju teoriju i omogućio da definitivno riješim zagonetku.

***

Istina je, mrzio sam Nefaria – i ne bih želio da strast moje mržnje zagadi hladnu objektivnost ovog izvještaja. U želji da u potpunosti objasnim ovaj fenomen, bio sam obavezan da napravim ovu malu digresiju lične prirode.

Iako to možda nikoga neće zanimati, raznovrsnost je esencijalna – za ljude koji će ocjenjivati vjerodostojnost mojih hipoteza i utvrđivati uslove neophodne za aktiviranje „Jagnječeg kažnjavanja”.

Ovo je digresija:

Istina je, vrhunac kažnjavanja pao je u najgorem periodu mog života. Nemoćan, dezorijentisan, u bolu, osjećao sam da sam dosegao samo dno, nesposoban da pronađem izlaz. Tako sam se osjećao.

Nefario, međutim ... pa, kako on kaže, život se smiješio na njega. I, naravno, jedini cilj njegovog grešnog života bio je novac. To je bila njegova jedina briga – sticati novac, novac radi novca, i tom cilju on je posvetio svu svoju energiju ne ostavljajući je ni za šta drugo. Nepotrebno je reći da je bio izuzetno uspješan u tome. Nefario je bio ono što biste nazvali pobjednikom.

U to vrijeme, već sam rekao, bio sam u bijednoj situaciji. Nefario, taj pohlepni ležinar koji u životu nije pročitao ni jednu knjigu – bio je izdavač. U nedostatku boljeg posla prevodio sam neke stvari za njega. Nefario ne samo da me je bijedno plaćao nego je i tu bijednu isplatu često odlagao.

Kada sam mu isporučio svoj poslednji posao, teški i mrski prevod, Nefario, kao i mnogo puta do tada, je rekao:

„Nažalost, nisam u mogućnosti da ti danas platim. Nemam ni novčića.”

Rekao mi je to u svom raskošnom uredu, obučen u skupu odjeću, namirisan i s osmijehom na licu. Mislio sam o svojim poderanim cipelama, pohabanoj odjeći, svom bremenu bola. Uz napor, upitah:

„I, kada mislite...?”

„Da vidimo,” ton mu je bio optimističan i zaštitnički, kao da pokušava da mi pomogne. „Ne mogu ove subote, idem na mali izlet u Rio. Sledeće subote, oko jedanaest prije podne, dođi do moje kuće i isplatiću ovaj računčić.”

Srdačno mi stisnu ruku i prijateljski ali odlučno otprati do izlaza.

Prošle su dvije sedmice i stigla je i ta subota. Išao sam kroz prekrasnu Septembarsku ulicu. Zelenilo drveća, miris vegetacije, plavetnilo neba, ljepota kraja, sve to djelovalo je tako opuštajuće.

U jedanaest i pet pozvonio sam na vrata.

„Gospodin se odmara,” obavijestila me sluškinja u uniformi.

Oklijevao sam jedan trenutak pa upitah:

„A gospodarica kuće?”

„Ko je to, Roza?” čuo sam kako neko pita.

„To sam ja, gospođo.” Pojačao sam glas, hvatajući ovu priliku. “Da li je gospodin Nefario kod kuće?”

Roza nestade u unutrašnjosti i zamijeni je naš, inkano lice Nefarijeve žene. Promuklim glasom debelog biznismena ona upita:

„Zar vam nisu rekli da se gospodin odmara?”

„Jesu, gospodo, ali imamo dogovoreno u jedanaest.”

„Da, ali on se upravo sada odmara,” reče bezpogovornim glasom.

„Da li je ostavio nešto za mene?” pitao sam glupo, kao da nisam znao Nefaria.

„Ne.”

„Ali dogovorili smo sastanak u ...”

„Rekla sam vam, nije ostavio ništa, gospodine. Molim vas da ne budete dosadni, gospodine.”

Tog trenutka začuo sam blebećući i blejeći zvuk i bio svjedok pojavljivanja jaganjaca. Pomaknuo sam se u stranu i, kao da je to sigurnije, uspeo na ogradu, iako mi je moja podsvijest govorila da “kažnjavanje” ne traži mene. Kao tornado, jaganjci prodriješe u prednji vrt i, još prije nego što se poslednji i pojavio, čelni su već bili u kući.

Za samo nekoliko sekundi Nefariova vrata progutala su sve životinje ostavljajući izgaženi vrt i uništeno rastinje.

Na izvanredno ukrašenom prozoru pojavilo se lice gospode Nefario:

„Uđite, gospodine, uđite!” molila je uplakana, s grčem na licu. „Molim vas, pomozite nam, gospodine!”

Uz izvjesnu dozu znatiželje, ušao sam. Namještaj isprevrtan, ogledala polomljena. Nisam vidio jagnjad.

„To je gore!” rekla mi je gospođa Nefario gurajući me prema opasnosti. „Oni su u njegovoj sobi! Uradite nešto, ne budite kukavica nego muškarac!”

Opirao sam se, i to snažno. Ništa nije moglo biti toliko suprotno mojim principima kao suprotstaviti se „kažnjavanju”. Konfuzna kakofonija

zvukova čula se sa sprata. Zauzeta snažnim pokretima nekog nevidljivog objekta u masi, sretno se njihala vunom obrasla stražnjica. U jednom hipu primijetio sam Nefaria. Bio je to sam jedan djelić sekunde: raščupan i užasnut vikao je nešto i pokušavao napasti jaganjce stolicom. Međutim, uskoro utonu u bjelinu kovrdžave vune. Čuli su se samo zvukovi kidanja i drobljenja i svako malo oštar zvuk lomljenja kostiju. Njihovo uzmicanje označilo je da su jaganjci završili svoj posao i uskoro su male životinje krenule niz stepenice. Samo nekoliko krvavih mrlja na njihovoj čistoj vuni svjedočili su o događaju.

Začudo, zbog te krvi, za mene simbola etičkog potvrđivanja, gospođa Nefario potpuno je izgubila razum. Proklinjući me kroz suze, i nazivajući me kukavicom, utrčala je u dnevnu sobu naoružana velikim nožem. Pošto sam veoma dobro znao sudbinu svih koji su se suprotstavili „kažnjavanju”, povukao sam se i posmatrao kratki ali neobični prizor komadanja i proždiranja gospođe Nefario. Nakon svega, pedeset jaganjaca napustilo je kuću, ulicu, nestalo raspršivši se po gradu.

Roza, ne znam zašto, nije bila naročito impresionirana. Rekao sam joj par ohrabrujućih riječi prije nego što sam joj, oslobođen sve mržnje, uz osmijeh rekao doviđenja.

To je istina: Nisam uspio niti ću ikada naplatiti od gospodina Nefaria svoj trud i rad. Svejedno, pod zelenilom drveća i plavetnilom neba, kroz miris vegetacije i ljepotu kraja, srce mi se ispunilo veseljem, i ja sam zapjevao.

Znao sam da se kroz sivilo mog mučnog života probija svjetlo i osjetio prve trakove nade.

Jagnjeće kažnjavanje, hvala ti.

Prevod MasterYoda

Fernando Sorrentino**Povratak**

("The Return" by Fernando Sorrentino)

Te 1965. imao sam dvadeset tri godine i studirao za srednjoškolskog profesora književnosti i jezika. Septembarsko proljeće u vazduhu. Veoma rano, jednog jutra, učio sam u svojoj sobi. Živjeli smo na šestom spratu jedine stambene zgrade u bloku.

Osjećao sam neku vrstu lenjosti i svako malo, pogled bi mi odlutao kroz prozor. Oдавde sam vidio ulicu i, upravo preko puta, dobro održavani vrt starog Don Ćezara čija kuća u obliku nepravilnog petougla je zauzimala ugaoni komad zemljišta.

Pored Don Ćezarove nalazila se prekrasna kuća porodice Bernaskoni, ljupkih i ljubaznih ljudi. Imali su tri kćerke i ja sam bio zaljubljen u najstariju, Adrijanu. Svako malo bacao sam pogled prema pločniku preko puta, očekujući da je ugledam.

Kao i obično, Don Ćezaro zalijevao je svoj voljeni vrt odvojen od ulice niskom željeznom ogradom i tri kamene stepenice. Ulica je bila pusta pa je moju pažnju privukao čovjek koji se pojavio u sledećem bloku i kretao se prema našem, pločnikom koji vodi ispred kuća Don Ćezara i Bemaskonija. Zašto sam se zainteresovao za tog čovjeka, vjerovatno prosjaka ili skitnicu?

Bradat i čupav, nosio je izbljednuli, deformisani šešir i posivjelu, dronjavu odjeću. Teglio je ogromnu, prljavu vreću u kojoj se, pretpostavljao sam, nalazila milostinja i ostaci hrane koje je skupio. Nastavio sam da posmatram. Skitnica se zaustavio ispred Don Ćezarove kuće i pitao nešto preko ograde. Don Ćezaro je bio stara neljubazna škrtica. Nije mario ni za koga i ni za šta. Samo je skitnici dao znak rukom da produži. Skitnica je nastavio da moli tihim glasom. Čuo sam starca kako, veoma glasno, govori:

„Odlazi. Idi odavde i ne dosađuj mi više!”

Skitnica je i dalje ustrajavao. Uspeo se uz tri stepenice i borio s teškom željeznom kapijom. Tada, potpuno izgubivši ionako slabo strpljenje, Don Ćezaro ga snažno odgurnu napolje. Prosjak se okliznu na mokrim stepenicama, bezuspješno pokuša da se uhvati za željeznu šipku ograde i žestoko tresnu na zemlju. U istom, munjevitom, trenutku, vidio sam njegove noge uzdignute prema nebu i čuo oštar prasak kada je njegova lobanja udarila u prvi stepenik.

Don Ćezaro istrča na ulicu, nagnu se nad njim, nasloni glavu na njegove grudi i oslušnu. Prestrašen, starac brzo zgrabi prosjaka za noge i odvuče do ivičnjaka. Tada se vrati u kuću i zatvori vrata, u nadi da nema svjedoka njegovom nenamjernom zločinu.

Ja sam bio jedini svjedok. Uskoro naiđe neki čovjek i zaustavi se kod mrtvog skitnice. Zatim su došli i drugi. I policija, takođe. Prosjaka podigoše u kola hitne pomoći i odvezoše.

To je sve o tome, i o događaju se više nije ništa čulo.

Što se mene tiče, veoma sam pazio da o svemu ne zucnem ni riječi. Možda sam postupio loše, ali kakva je korist ako prijavim tog starca koji mi nikada nije učinio ništa nažao. S druge strane, on nije namjeravao ubiti prosjaka i nisam imao pravo da mu uništim poslednje godine života. Mislio sam da je najbolje da ga ostavim njegovoj savjesti.

Malo po malo, postepeno sam zaboravio cijeli događaj ali, svaki put kada bih ugledao Don Ćezara osjećao sam strašno uzbuđenje razmišljajući o tome da sam ja jedini čovjek na svijetu koji dijeli njegovu strašnu tajnu. Od tog događaja sam ga, ne znam zašto, počeo izbjegavati i nikada više nisam s njim progovorio ni riječ.

Tri godine kasnije imao sam 26 i diplomirao španski jezik i književnost. Adrijana Bernaskoni nije se udala za mene već za drugog momka. Ko zna da li će je on voljeti i poštovati onoliko koliko bih ja.

Negdje u to vrijeme Adrijana je bila trudna i veoma blizu porodu. Još uvijek je živjela u onoj istoj prekrasnoj kući i svaki dan je izgledala sve ljepše. Veoma rano tog zagušljivog decembarskog jutra davao sam privatne časove iz gramatike grupici srednjoškolaca koji su pripremali ispit i, kao i obično, svako malo bacaو čežnutljive poglede preko ulice.

Izenada moje srce jako zalupa i pomislih da imam halucinacije. Prilazeći potpuno istim putem kao i tri godine ranije, kretao se isti onaj prosjak koga je Don Ćezaro ubio: isti zgužvani šešir, ista siva poderana odjeća, blatnjava vreća.

Zaboravljajući učenike nagnuo sam se kroz prozor. Prosjak je postepeno usporavao, kao da je blizu svog odredišta.

„Oživio je,” pomislio sam, „i vratio se da se osveti Don Ćezaru.” Međutim, koračajući pločnikom ispred starčeve kuće, prosjak prođe pored željezne ograde i produži dalje. Zaustavi se ispred vrata Adrijane Bernaskoni, pritisnu kvaku i uđe u njenu kuću.

„Brzo se vraćam!” rekoh učenicima i, lud od straha, spustih se liftom, istrčah na ulicu, trčeći je predoh i upadoh u Adrijaninu kuću. Njena majka, koja je stajala kod vrata kao da se sprema izaći, reče mi:

Zdravo, stranče! Ti...? Ovdje...? Hoće li čuda ikad prestati?”

Uvijek je osjećala naklonost prema meni. Sage se i poljubi me, ali ja nisam razumio šta se događa. Tada sam saznao da je Adrijana upravo postala majka i da su svi veoma radosni i uzbuđeni. Mogao sam samo stisnuti ruku svom protivniku.

Nisam znao kako da upitam i razmišljao sam o tome da li je bolje da sve zadržim za sebe. Izabrao sam srednje rješenje:

„Ustvari, upao sam ovdje bez zvonjenja jer sam vidio skitnicu s velikom, prijavom vrećom kako ulazi u kuću, pa sam mislio da bi on mogao ukrasti nešto.”

Gledali su me s zaprepaštenjem. Skitnica? Vreća? Ukrasti? Svi su cijelo vrijeme bili u dnevnoj sobi i nisu znali o čemu ja govorim.

„Mora da sam pogriješio,” rekoh ja.

Tada me uvedoše u sobu gdje su se nalazili Adrijana i njena beba. U ovakvim situacijama, ja nikada ne znam šta treba reći. Čestitao sam joj, poljubio je, pogledao sićušnu bebu, upitao za ime. Gustavo, po djedu. Mislio sam da je Fernando bolje ime, ali nisam rekao ništa. Vraćajući se kući razmišljao sam: „To je bio skitnica koga je Don Ćezaro ubio, siguran sam u to. Nije se vratio radi osvete, nego se reinkarnirao u Adrijaninom djetetu.”

Dva ili tri dana kasnije, ova hipoteza bila mi je i samom smiješna, i postepano sam zaboravio na to.

Potpuno sam zaboravio na ovo sve dok me, 1979. jedan događaj nije podsjetio.

Napredujući godinama i sve manje uživajući kako su dani prolazili, slabo sam obraćao pažnju na knjigu koju sam čitao pored prozora, puštajući pogled da švrlja tamo-amo.

Adrijanin sin, Gustavo, igrao se na ravnoj terasi svoje kuće. Bila je to pomalo djetinjasta igra za nekoga njegovih godina. Izgleda da je dječak naslijedio oskudnu inteligenciju svog oca. Da je to bio moj sin, pronašao bi nešto izazovnije da se zabavi.

Poredao je cijeli niz konzervi na zid prema starčevom vrtu i pokušavao da ih, sa udaljenosti od tri ili četiri metra, pogodi kamenjem. Naravno, većina kamenja završavala je u vrtu Don Ćezara. Zanimalo me šta će se desiti kada starac dođe u vrt i otkrije uništeno cvijeće.

Upravo u tom trenutku Don Ćezaro izađe iz kuće i uđe u vrt. Bio je zaista star i veoma je teško hodao, pažljivo stajući jednom nogom, pa drugom. Užasno sporo krenuo je prema izlazu iz vrta i spremao se da niz stepenice siđe na pločnik.

Upravo tada Gustavo, koji nije ni vidio starca, konačno pogodi jednu konzervu koja, odskočivši dva ili tri puta, bučno pade u Don Ćezarov vrt. Starac, sada na sredini svog kratkog stepeništa, oslušnu buku, načini odsudan brzi pokret, okliznu se izgubivši kontrolu, i sruči se na prvi stepenik.

Posmatrao sam sve to ali niti je dječak vidio starca, niti starac dječaka. Iz nekog razloga, Gustavo uđe u kuću. Za nekoliko sekundi, više ljudi okruži Don Ćezarovo tijelo, utvrdivši da je nesretni pad bio fatalan.

Sledećeg dana ustao sam veoma rano i postavio se na prozor. Bdenje za Don Ćezara održavalo se u petougaonoj kući. Bilo je tu nekoliko ljudi koji su pušili i razgovarali pored trotoara.

Ti ljudi sklonili su se u stranu s odvratnošću i zbunjenošću kada je, malo kasnije, iz kuće Adrijane Bernaskoni izašao prosjak, sav u dronjcima, s bezobličnim šeširom i svojom velikom, prljavom vrećom. Prošao je kroz grupu muškaraca i žena i polako se izgubio u daljini, u istom smjeru iz koga je dva puta došao.

U podne sam saznao, na moju žalost ali ne i iznenađenje, da Gustavo nije bio u svom krevetu tog jutra. Porodica Bernaskoni organizovala je očajničku potragu koja se, uz tvrdoglavu nadu, nastavila sve do danas. Nikada nisam imao srca da im kažem da odustanu.

Prevod MasterYoda

Klajv Barker Izgubljene duše

("Lost Souls" by Clive Barker)

...Hari je morao da prizna, sve što je slepa starica rekla da je videla - bilo je jebeno tačno. Kakvo god unutrašnje oko Norma Pejn imala -njime je mogla da u do najmanju sitnicu oseti sve što se dešavalo na Menhetnskom ostrvu, od Brodvejskog mosta do Bateri parka, pa ipak da se ne pomeri ni za milimetar od svog sobička na Sedamdeset-petoj aveniji. Pred njim je stajala ruševna kuća u u Ridž ulici, sa zidom od zagarevljenih cigala. Tu je bila i pseća crkotina koju mu je opisala, lezeći na trotoaru kao da spava, ali bez polovine glave. Ovde je takođe, po Norminim rečima, bio i demon za kojim je Hari tragao: stidljivi i beskrajno zlobni Č Čat.

Ovo đubrište definitivno nije, pomisli Hari, mesto koje bi desperado Č Čatovog ranga izabrao sebi za gajbu. Iako je pakleni Nakot ponekad, radi sigurnosti, birao napuštena i izolovana staništa, ipak je tek crkvena propaganda bila da oni radije obitavaju u ledu i govnama. Odbeglog demona bi verovatnije našao u Waldorf-Astoriji kako tuče votku sa muvljim jajima nego na mestu poput ovoga.

Kod slepog medijuma je otišao iz čistog očaja, pošto mu je propao svaki pokušaj da pronade demona koristeći se onim što mu je kao privatnom njuškalu bilo dostupno. On je, morao je nevoljko da joj prizna, u startu i bio odgovoran što je nakaza na slobodi. Činilo mu se da nikad neće naučiti, bez obzira na bezbrojne susrete i sukobe, da je Nakot genije za prevaru. Zašto bi inače ustuknuo pred likom deteta dok je povlačio obarač kolta prislonjenog na Č Čatovo čelo? - deteta, koje je naravno, isparilo u oblaku prljave izmaglice, dajući demonu vremena da nestane.

...I tako, nakon skoro tri nedelje očajničke potere, Božić je stizao u Njujork. Sezona radosti i samoubistava. Ulice su drhtale; vazduh je bio poput soli u rani a Mamon se uzdizao u svoj svojoj slavi. Bolje igralište za Č Čata teško da je mogao i da zamisli. Hari je morao da nađe demona pre nego što napravi neko ozbiljno sranje, da ga pronade i vrati u jamu iz koje je ispuzao.

Činilo mu se da je hladnije u kući nego na ulici. Hari je osećao kako mu, bez obzira na dva para čarapa, stopala trnu od hladnoće. Peo se na drugi sprat kada je čuo šum. Naglo se okrenuo, očekujući da vidi Č Čata kako stoji iza njega dok mu muvlje oko gleda u nekoliko pravaca istovremeno a ućebano krzno sjaji od loja. Ali nije. Umesto demona, video je devojkicu na drugom kraju hodnika. Njeno mršavo lice teških podoćnjaka jasno je ukazivalo na Portorikansko poreklo, to i ćinjenica da je bila u poodmakloj trudnoći bilo je sve što je Hari stigao da vidi pre nego što je nestala kroz otvorena vrata.

Slušajuci škripu zardćalih šarki, Hari je znao da je Norma zabrljala. Da je Č Čat bio ovde, teško da bi ovako lakoj lovini ostavio oći u glavi. Demon jednostavno nije bio tu - što je znaćilo da mu ostaje da pretraži ostatak Menhetna...

... Prethodne noći nešto interensantno se dogodilo Ediju Akselu. Poćelo je sa bauljanjem po snegu dok je izlazio iz voljenog mu pojilišta, ni šest blokova daleko od njegove prodavnice na Trećoj Aveniji. Bio je pijan k`o majka i duplo srećniji; i to sa razlogom. Toga dana je napunio pedeset i petu. Ženio se tri puta, imao ćetvoro priznate dece i duplo više kopiladi i sto je najvažnije - uspeo je da "Akselov market" postane prilićno unosan posao. Univerzum beše dobar prema njemu.

Ali pobogu, što beše hladno! Nije bilo šanse da u noći koja je pretila uvodom u drugo ledeno doba naće taksi. Morao je da nastavi da šepesa sve do kuće...

Ni par ulica bauljanja dalje, desi se ćudo nad ćudima - pravi, zuti Čeker sa sva ćetiri toćka se pojavi pred njim. Pošto ga je zaustavio i stropoštao se na zadnje sedište, loš trip zapoće...

Za poćetak, vozać je znao njegovo ime.

"Kući, gospodine Aksel?" upita on. Edi se nije usućivao da dovodi providenje u pitanje. Promrmljavši "Da.", pretpostavio je da je ovo još jedno od roćendanskih iznenaćenja, verovatno poklon od gazde bara. Dok je s` naporom držaó oći otvorene, tupo je shvatao da taksi prolazi kroz

njemu nepoznate ulice. Polako je počeo da se budi iz blaženog, pijanog dremeža kad je shvatio da su u Vilidžu, mestu koje se trudio da izbegava - mestu gde su radnje nudile pirsing "sa ili bez bola", gde su dečaci ličili na devojčice koje nisu ličile ni na šta.

"Ja..ovaj, ne idem na ovu stranu" promuca Edi dok je pokušavao da se uspravi. S` vozačeve strane stakla ne stiže niti izvinjenje, niti objašnjenje dok su kola skretala ka reci, vozeći kraj napuštenih skladišta - tu vožnji beše kraj.

"Ovde izlazite" rece šofer. Ediju ne beše potreban eksplicitniji argument da se žurno izvuče iz kola.

Kola stajaše na praznom placu između dva ruinirana skladišta. "Ona vas čeka" rece šofer i odveze taksi dalje u noć, ostavljajući Edija da stoji k'o popišan.

Slabašni ođeci zdravog razuma jecali su da beži što dalje odatle, ali ono što je sledeće ugledao zakova ga za mesto. Pred njim stajaše žena o kojoj je taksista pričao. "Žena" beše slab izraz za ono što su Edijeve oči pokušavale da pojme - salo je prekrivalo svaki milimetar veličanstveno odvratnog tela u lakoj letnjoj haljinici, dok joj se koža sijala kao da je premazana uljem ili znojem, bez obzira na sneg koji ju je lagano zasipao. "Edi", prošapta ona. Ove noći kao da je svako znao njegovo ime. Dok mu se primicala, plime sala zapljuskivale su njen torzo i udove.

"Ko si ti?" usudi se Edi da pita, ali reči zamreše i pre nego što ih izgovori pošto je primetio da kreaturina stopala ne dotiču tlo. Lebdela je. Da je bio trezan, Edi bi možda i skupio petlju te dozvolio nogama da ga odnesu što dalje odatle, ali alkohol je rastopio svaki pokušaj razumnog delovanja. Stajao je mirno.

"Edi," reče ona. "Dragi Edi. Imam za tebe neke loše i neke dobre vesti. Koje bi da čuješ prvo?"

Edi se premišljao za momenat. "Dobre" zaključiti.

"Umrećeš sutra", stiže odgovor sa majušnim smeškom.

"I, to je kao - dobra vest?" zakuka on.

"Nebo čeka tvoju besmrtnu dušu..." mrmljala je. "Nije li to lepo?"

"Pa, šta je onda loša vest?"

Zavukla je ruku duboko u dekolte između dve sijajuće lopte sala. Začulo se slabo, uznemireno skičanje- a zatim je odatle izvukla nešto što je ličilo na plod veze zgaženog guštera i bolesnog pacova, bez ijedne od privlačnih roditeljskih osobina. "Ovo" reče ona "je tvoja duša" Bila je u pravu, pomisli Edi; ovo definitivno nisu dobre vesti.

"Jeste", zaključila ona, "patetičan prizor, zar ne?" "Duša" je balavila i otimala se dok je ona nastavila da priča. "Izgladnela, slaba do granice crkavanja. A zašto?" Nije dala Ediju priliku da odgovori. "Nedostatak dobrih dela..."

Edi počeo da cvokoće. "I šta sad ja mogu s` tim?" "Upita on.

"Malo daha ti je preostalo. Moraš da nadoknadiš čitav život bezobzirnog grabljenja kinte"

"Ne kontam."

"Sutra, pretvori Akselov market u Hram darivanja, i mozda stigneš da nabaciš malo mesa na kosti tvoje duše."

Počela je da nestaje, primeti Edi. U tami iznad nje čula se tužna, tužna muzika, čiji su je sve tiši tonovi lagano odnosili dok nije sasvim nestala. ...Devojke već ne beše dok je Hari stigao do ulice. Nije više bilo ni poluglavog psa. Shvatajući da je ostao bez nekih daljih opcija Hari se odvuкао nazad u Normin stan, više zbog njenog umirujućeg društva - nego zlobne satisfakcije kada joj bude obznanio da je uprskala.

"Ja nikad ne uprskam", doviknula mu je kroz buku koju je stvaralo pet televizora i još toliko radio-aparata pojačanih do daske. Kakofonija koju su

stvarali, tvrdila je Norma, bila je jedini siguran način da se otarasi duhova koji su je neprekidno opsedali i oduzimali joj svaku privatnost. "Videla sam genezu moći u Ridž ulici, upravo u toj kući", reče ona Hariju, "jebeno sigurno".

Hari je bio spreman da joj se usprotivi kad mu je simultani prizor na svih pet ekrana privukao pažnju. Reporter "Gradskih vesti" je stajao preko puta radnje na kojoj je pisalo "Akselov market" a iz koje su ekipe hitne pomoći odvlačile gomile beživotnih tela.

"Šta se desilo?" Norma je zahtevala da sazna.

"Izgleda kao da je neko postavio bombu," odgovorio je Hari, pokušavajući da čuje reporterov glas kroz nerazgovetnu buku.

"Pojačaj," reče Norma. "Volim katastrofe."

Ipak, ne beše bomba izazvala masakar - ispostavilo se da je u pitanju bila opšta tuča, gotovo pobuna. U sred jutra gužva je počela u punoj radnji, niko nije znao zašto. Ubrzo je prerasla u krvoproliće. Prvi izveštaji su govorili o tridesetoro mrtvih i duplo više povređenih. Izveštaj sa opisom spontane erupcije nasilja, probudio je strašnu sumnju u Hariju.

"Č Čat..." zarežao je.

Uprkos svoj buci u sobičku, Norma ga je čula. "Zbog čega si toliko siguran?" upita ga, sa dozom sarkazma.

Hari nije odgovorio, napregnuo se da iz reporterove rekapitulacije događaja sazna poprište masakra. I konačno ga je čuo. Treća avenija, odmah između devedeset-četvrt e i devedeset-pete.

"Samo se ti kezi," reče Normi, ostavljajući je sa sve votkom na stolu i mrtvima koji su je ogovarali u kupatilu.

Linda se vratila u kuću u Ridž ulici, kao poslednjoj šansi za mesto gde će naći Boloa. Bio je po njenom nesigurnom proračunu najverovatniji kandidat

za oca deteta koje je nosila. Nažalost u tom kratkom razdoblju zaista je bilo puno muškaraca u njenom životu, među njima i nekoliko čudnih - sa očima koje su imale zlatan odsjaj pri određenom svetlu; muškaraca sa kratkim, ledenim osmesima. Svejedno, Boloa ne beše tu i ona požele, osetivši silnu samoću, da se skupča tu gde beše, i jednostavno umre.

Međutim, bilo je raznih vrsta smrti. Tiho nestajanje za koje se molila svake noći, san u kome ce joj hladnoća i mraz doneti konačni mir. Ali bila je tu i ona druga, ona koja ju je progonila u košmarima - bez nade, u krvi i bolu, bez odlaska u mir; smrt koju će joj doneti čovek u sivom odelu sa licem koje je istovremeno bilo i svetačko i trulo.

Proseći usput, s` naporom je stigla do Tajms Skvera. Tu, među užurbanom gomilom koja je kupovala poklone u poslednji čas, za trenutak se osetila sigurnom. Pronašavši mali restoran, strpala je u sebe omlet i kafu, trudeći se da račun ne bude veći od onoga što je isprosila. Osetila je pokrete u utrobi i odlučila da pokuša da se bori još malo, ako ne za sebe - bar za njega.

Dremala je za stolom, sve dok je ljutito mrmljanje konobara nije pokrenulo i isteralo nazad na ulicu.

Bilo je kasno popodne i vreme se opet pogoršavalo. Negde u blizini neka žena je pevala nešto na Italijanskom, neku tragičnu ariju. Na ivici suza, od bola koji je pesma nosila, Linda se opet izgubila u gužvi - krećući se ovoga puta bez cilja.

Dok je nestajala u gomili, čovek u sivom odelu se lagano odvojio od ostalih slušalaca ulične dive, šaljući mladića koji je stajao kraj njega da nastavi da prati Lindu.

Marčeti je s` tugom napuštao predstavu. Pesma ga je općinila. Glas, već odavno izgoreo u alkoholu je neprekidno pokušavao da dostigne nekadašnji život koji je posedovao, pretvarajući pritom Verdijevu umetnost u karikaturu. Morao je da se vrati ovamo kad se otarasi zveri. Slušanje napukle ekstaze ga je približilo suzama, a on je voleo da plače.

Hari je stajao prekoputa Akselovog marketa na Trećoj Aveniji i posmatrao posmatrače. Skupili su se u stotinama, bez obzira na hladnoću i mrak koji je padao da bi nahranili oči tuđom nesrećom i nisu došli za džabe. Tela su se i dalje iznosila iz radnje: u mrtvačkim vrećama, na nosilima čak su i odnosili nešto i u kantama.

"Da li iko zna šta se u stvari desilo?" Hari je upitao jednog od onih koji su mu pravili društvo u posmatranju krvavog afterpartija.

Čovek se okrenuo, obraza rumenih od hladnoće.

"Lik što je drzao prodavnicu je prs'o i počeo da deli stvari tek tako," reče, smešeci se apsurdno takvog čina. "I onda je radnja u sekundi bila jebeno preplavljena. Neko je smravljen na samom ulazu."

"Ja sam čuo da je sve pocelo oko konzerve paštete," ubacio se još jedan "gledalac". "Nekome su razvalili lobanju pašetom"

Usledio je hor glasova, svaki sa svojom verzijom onoga što se dogodilo. Hari se mučio da proceni šta je istina a šta preterivanje, kad mu je pažnju privukao razgovor dva dečaka koji su stajali desno od njega.

Dva desetogodišnjaka su očigledno raspravljali o nečemu što nije imalo veze sa masakrom. "'Si provalio kako z diba?" pitao je onaj bliži sagovornika. Ovaj mu je uz žustro klimanje glavom potvrdio "Aha, bio sam u kenjarama koje su manje smrdele." a zatim su nastavili da se cerekaju dok su tela i dalje iznošena.

Hari je pogledom potražio objekat njihove fascinacije. Veličanstveno pregojena žena u letnjoj haljini je stajala na obodu gomile i posmatrala krvavi dekor majušnim, sijajućim očima.

U sekundi je zaboravio šta je hteo da pita klince. Ono čega se setio je bio miris Nakota. Ne njihovih kletvi, čak ni nakaznosti kojima su se ponosili - njihov smrad mu se usekao u pamćenje. Smrad spaljene dlake i kvanih zuba, iznutrice ostavljene da trune na suncu. Ignorišući debatu koja se veselo rasplamsavala oko njega, Hari je potrčao ka ženi.

Spazivši ga kako trči prema njoj, plima sala se pokrenu. Bio je to Č Čat, Hari nije sumnjao ni trenutka. Kao potvrda stiže demonov beg - komičan i zastrašujući, pošto su meso i salo pri svakom koraku stvarali zapanjujuće oblike. Dok se Hari probio kroz gomilu, demon je već zamakao za ćošak - u devdeset petu ulicu, ali njegovo ukradeno telo nije bilo stvoreno za trčanje tako da se razlika između njih brzo istopila. Ulične svetiljke su bile porazbijane, tako da kada je konačno stigao amorfnu masu - začuo je zvuk nalik cepanju. Trebalo mu je bar pet sekundi da shvati da se demon nekako izvukao iz ukradenog tela, ostavljajući ga sa gomilom krvavog đubreta u rukama. Bez svog tereta Č Čat je bio mršav poput nade i isto toliko neuhvatljiv. Hari je bacio ogavnu masu iz ruku i nastavio da trči urlajući reči tajnih molitvi.

Na njegovo iznenađenje demon stade i okrenu se ka njemu. Njegovo muvlje oko je kružilo na sve strane osim prema nebu a čeljust mu se razjapila u pokušaju smeha.

"Molitve, D'Amur?" zareža, rugajući mu se. "Misliš da me zaustaviš molitvama?"

"Ne," rece Hari, i probuši rupu u Č Čatovom abdomenu pre nego što je demonovo segmentno oko spazilo cev kolta.

"Kopile!" zaurao je, "Pušikaro!" i prizemljio se, dok je krv boje mokraćne prskala iz rane. Hari je pritrčao mestu gde je Nakot pao. Znao je da demona Č Čatovog ranga nije moguće dokrajčiti olovom; ali sam ožiljak je bio sramota među njegovom vrstom. Dva bi bila dovoljna za demonovu molbu da ga stvarno dokrajči, pre nego što ga se njegova "familija" dočepa.

"Nemoj," zacvileo je pred ustima cevi. "Ne lice."

"Trebaće ti jeeebeno dobar razlog zasto ne bih."

"Čuvaj metke, trebaće ti..." dobi odgovor.

Hari je očekivao nagodbe ili pretnje. Ovakav odgovor ga je ućutkao. "Nešto dolazi noćas D'Amur," Č Čat reče. Krv koja je i dalje curila počeo da se

zgušnjava i dobija beličastu boju, poput topljenog voska. "Nešto mnogo, mnogo gore od mene."

"Šta dolazi?" jeknu Hari.

Demon mu se iskezi. "Ko zna?" reče. "Čudno je vreme, zar ne? Duge noći. Vedro nebo. Svašta dolazi u noćima poput ove, čudi me da ne znaš."

"Gde?" nežno upita Hari, gurajući cev kolta malo dublje u Č Čatovu njušku.

"Ti si običan siledžija, D'Amur," progovori Nakot uvređeno. "Znaš li to?"

"Pričaj..."

Demonovo oko poče da tamni...

"Južno odavde, rekao bih..." odgovori. "Hotel..." Ton glasa je počeo jedva primetno da mu se menja; crte "lica" kao da su se lagano topile. Harijev prst na obaraču je počinjao žestoko da svrbi, želeo je da Nakotu ostavi poklon koji bi ga držao dalje od ogledala dok postoji, ali nije želeo da rizikuje."... na Četrdeset-četvrtj, "nastavljao je. "Između Šeste... Šeste i Brodveja." Glas je definitivno postao ženski. "Plave zavese," mrmljao je. "Vidim plave zavese..."

Dok je ovo izgovarao i poslednji tragovi demonskog obličja nestadoše, i iznenada pred Harijem je krvarila Norma.

"Ne bi ustrelilo bespomoćnu staricu?" zacvilela je.

Trik je trajao možda samo sekundu, koliko je i Hari oklevao ali to beše svo vreme potrebno Č Čatu da se provuče između dve ravni realnosti... i utekne. Nakot mu je pobjegao po drugi put... u jednom mesecu. I čisto da bi se osećao još lošije, osetio je da sneg opet počinje da veje.

Hotel koji je demon opisao je sigurno video i bolje dane; čak je i sijalica u holu treperela kao da je na izdisaju. Nije bilo nikoga na recepciji. Hari je krenuo uz stepenište kada mu je put preprečio mladić obrijane glave sa

samo nekoliko gelom, zacementiranih pramenova "čirokija". "Ovde nema nikoga," učtivo je obavestio Harija zavrćući mu ruku.

U boljim danima Hari bi mu verovatno razvalio obrijanu lobanju golim rukama, uživajući pritom. Noćas, posle svega i žureći se, nije želeo da proverava tu varijantu. Jednostavno je rekao "Pa dobro, potražiću drugo prenoćište, ok?"

Čiroki je naseo; stisak je popustio. U sledećem trenutku Harijeva ruka je pronašla dršku kolta, koja je zatim pronašla klinčevu bradu. Zapanjen izraz je bljesnuo u njegovim očima dok je klizio niz zid, pljujući krv.

Dok je jurio uz stepenište Hari je čuo njegov polurazumljivi ali glasni krik, "Darijuse!"

Niti krik, ni zvuk borbe na stepeništu nisu izazvali nikakav odgovor iz soba na spratu. Mesto je bilo prazno. Hari je počinjao da shvata... Na putu kroz hodnik zaustavio ga je ženski krik, prekinut i pre nego što je započet. Iza njega, Čiroki je počeo da se penje uz stepenište; ispred njega, neko je umirao. Nije bilo šanse da ovo izađe na dobro, pretpostavljao je Hari.

Zatim se vrata na kraju hodnika otvoriše, i pretpostavka postade činjenica. Čovek u sivom odelu je stajao na ulazu u sobu, skidajući krvlju umazane hirurške rukavice. Hari ga je znao samo po priči; počeo je da sklapa jezivu sliku svega još od Čirokijevog krika. Beše to Darijus Marčeti; poznat i kao "Hirurg"; j edan od ubica iz visokih crkvenih krugova, o kojima se samo šapuće i koji naređenja dobijaju direktno iz Vatikana, ili pakla, ili sa oba mesta.

"D'Amur," reče on u znak pozdrava.

Hari nije znao da li da bude polaskan ili zgađen činjenicom da ga je "Hirurg" prepoznao.

"Šta se dogodilo ovde?" zahtevao je da sazna uputivši se ka otvorenim vratima.

"Privatan posao," hladno odvrati Hirurg. "Moram da te zamolim da ne prilaziš bliže."

Sveće su obasjavale malu sobu sa plavim zavesama i krevetom, na kome je Hari video dva tela "uređena" Rimski efikasno. Žena iz Ridž ulice i njeno dete. "Bunila se," reče Marčeti, nimalo zabrinut što Hari gleda rezultate njegove operacije. "Bilo mi je potrebno samo dete."

"Šta je to bilo?" Kao u bunilu upita Hari. "Demon?"

Marčeti slegnu ramenima. "To sad nećemo saznati," reče. "Ali, u ovo doba godine obično mnogo toga pokušava da se provuče na zemlju - a mi se držimo principa, bolje sprečiti nego..."

"Nego?" upita Hari. Gledao je tela obasjana svećama.

Marčetijev pogled je odlutao nekud iza Harija. "Patriče. Budi anđeo i dovezi kola, zakasnićemo na Misu."

Bacio je rukavice na krevet.

"Ni ti nisi iznad zakona," konačno progovori Hari sa teškim mrakom u glasu.

"Molim te," blago i pokroviteljski odvrati Hirurg "nema potrebe za daljim zadržavanjem, suviše je kasno."

Hari oseti oštar bol u potiljku i topao mlaz krvi koja mu je curila niz vrat. "Patrik misli da bi trebalo da odeš kući D'Amur. Ja mislim isto."

Vrh noža se zari malo dublje.

"U redu?" upita Marčeti.

"U redu," odgovori Hari...

..."Bio je ovde," reče Norma, kada se Hari uteturio u sobu.

"Ko?"

"Edi Aksel; onaj iz Akselovog marketa. Prošao je ovuda."

"Mrtav?"

"Pa naravno. Ubio se u zatvoru. Sve vreme me je ispitivao da li sam videla njegovu dušu, pojma nemam zašto."

"I šta si mu rekla?"

"Ja sam samo vezista Hari, samo ih prespajam. Ne pretvaram se da imam pojma o metafizici. "Uzela je bocu votke koju joj je Hari ostavio na stolu ispred televizora. "Baš lepo od tebe," reče ona. "Sedi, da nazdravimo."

"Drugi put, Norma. Kada ne budem ovako umoran." Prišao je vratima. "Uzgred", reče joj izlazeći "Bila si u pravu, nečega jeste bilo u Ridž ulici..."

"I gde je sada?"

"Otišlo...kući."

"A Č Čat?"

"Još uvek ovde negde. U punoj snazi i vrlo motivisan..."

"Menhetn je preživio i gore stvari Hari."

Beše to slaba uteha, ali Hari je svejedno promrmljao nešto u znak slaganja dok je zatvarao vrata.

Sneg je padao sve jače.

Stajao je na stepeništu i posmatrao kako se pahulje presijavaju na žutilu uličnih svetala. Ne postoje dve iste, sećao se da je pročitao negde. Ako je takav izbor dozvoljen nežnim pahuljama, zar bi trebalo da ga čudi što događaji imaju tako nepredvidljiva i bezbrojna lica.

Svaki trenutak ima svoj izbor, ponavljao je u sebi dok je spuštao glavu u čeljusti vejavice. I jedina prava uteha mu beše to što je znao da između ovog ledenog noćnog časa i jutra postoji bezbroj takvih slepih, divljih, gladnih ali barem željnih da se rode, trenutaka.

"Hari D'Amur je iznikao iz detektivske tradicije film-noara, ali je takođe snažno prisutan i na teritoriji Horor žanra. Poput mene, i on je sposoban da oseća tenziju između realnog i onog "drugog" sveta" - Klajv Barker

Prevod Kaa

Kliford Simak**Mali jelen**

("Small Deer" by Clifford Simak)

Vilou Bend, Viskonsin, 23. juna 1966.

Dr. Viman Džekson, Vialusing koledž, Muskoda, Viskonsin

Dragi moj Dr. Džekson,

Pišem Vam jer ne znam kome drugom da se obratim. Postoji nešto što bih želio reći nekome ko će shvatiti. Znam za Vas jer sam pročitao Vašu knjigu "Dinosaurius krede", I to ne jednom nego mnogo puta. Pokušao sam nagovoriti Denisa da je takođe pročita, ali mislim da nikada nije. Sve što njega interesuje je matematika njegovog vlastitog koncepta vremena-ne sama vremenska mašina. Uz to, Denis ne čita baš dobro.

Zovem se Alton Džejms. Živim sa svojom majkom, udovicom, i vodim mali servis. Popravljam bicikle i kosačice i radio aparate i televizore – popravljam sve što mi donesu. Nisam dobar ni u čemu drugom ali izgleda posjedujem vještinu da uočim kako su stvari sklopljene, da razumijem kako rade i vidim šta nije u redu s njima. Nikada nisam prošao nikakvu obuku, prosto prirodna sklonost prema mehaničkim napravama.

Denis je moj prijatelj i priznajem da je malo neobičan. Ne zna ništa ni o čemu ali ima glavu za matematiku. Ljudi u gradu zbijaju šale na njegov račun. Mama kaže da je on seoska luda. Mislim da većina ljudi ima isto mišljenje, ali oni nisu posve u pravu. On stvarno zna matematiku. Ne znam kako je to naučio. U školi nije, to je sigurno. Kad je napunio 17 i nije prošao osmi razred, izbacili su ga iz škole. A i do osmog razreda nije stigao znanjem: nastavnicima bi dosadilo da ga godinama gledaju u istom razredu pa su ga puštali da prođe u sledeći. Ponekad su pričali da bi ga trebalo poslati u specijalnu školu, ali to se nikada nije ostvarilo.

Ne pitajte me koja je to vrsta matematike. Jednom sam pokušao da pročitam nešto od njegovih smiješnih simbola koje je škrao po papiru i imam utisak da on o tome zna više od bilo koga na svijetu – i da je izmislio neku novu vrstu matematike. U knjigama koje sam pogledao nigdje nisam pronašao simbole koje on koristi. Možda Denis koristi neke svoje simbole, simbole koje je izmislio usput, napredujući, pošto mu niko nije objasnio

koje simbole koriste matematičari. Ali mislim da nije to – sklon sam mišljenju da Denis razvija neki novi smjer u matematici. Pokušao sam par puta razgovarati s Denisom o toj matematici i svaki put on je bio iznenađen da ja to ne razumijem. Čini mi se da on misli kako to većina ljudi razumije. Kaže da je to jednostavno, jasno kao dan. „To je način kako stvari rade,” rekao bi.

Pretpostavljam da ćete pitati kako sam shvatio njegove jednačine dovoljno da napravim vremeplov. Odgovor je – nisam! Pretpostavljam da smo Denis i ja u mnogim stvarima slični, ali i u mnogim stvarima različiti. Ja znam kako učiniti da sprave rade (bez ikakvog poznavanja teorije) a Denis vidi cijeli univerzum kao neku funkcionalnu napravu (a teško može pročitati i najjednostavniji tekst).

Još jedna stvar. Moja i Denisova porodica žive u istom predgrađu i, pošto smo oduvijek bili pomalo trapavi, Denis i ja smo se igrali zajedno. Kasnije, nastavili smo da se družimo. Nismo imali izbora. Iz nekog razloga, ni jedno dijete nije htjelo da se igra s nama. Tako, igrali smo se zajedno da se ne bi igrali sami. Mislim da smo, zbog toga, tokom godina razvili međusobno razumijevanje.

Pretpostavljam da nikada ne bih napravio vremeplov da nisam bio toliko zainteresovan za paleontologiju. Ne da nešto posebno znam o tome, prosto sam bio zainteresovan. U vrijeme kad sam bio dječak čitao sam sve što mi je došlo do ruku; o dinosaurima; o sabljastim tigrovima i slično. Kasnije sam krenuo u potragu za fosilima na brdu, ali nikada nisam našao nešto veliko. Možda sam pronašao braciopode. Postoji veliko nalazište u platvilskom krečnjaku. Često sam stajao na ulici, posmatrao riječnu obalu pored grada i pokušavao zamisliti kako je izgledala prije milion godina, ili prije sto miliona. Kada sam prvi put pročitao priču o vremeplovu, sjećam se da sam razmišljao kako bi bilo imati jedan. Zamišljao sam da ću jednog dana napraviti sebi jedan, ali sam kasnije zaboravio na to.

Denis je imao običaj doći u moju radionicu i pričati, ali većinom nije pričao meni već samom sebi. Ne sjećam se tačno kako je počeo, ali iznenada sam shvatio da je prestao pričati o bilo čemu drugom osim o vremenu. Jednog dana rekao mi je da je ranije bio u stanju opisati sve osim vremena, ali da sada ima sve crno na bijelo, jasno kao i sve ostalo.

Uglavnom nisam obraćao mnogo pažnje na ono što govori, većina toga ionako me nije zanimala. Ali pošto je sedmicu ili dvije govorio samo o vremenu, počeo sam obraćati pažnju. Ali, ne očekujte od mene da vam ponovim ono što je on govorio jer ne postoji način da to uradim. Da bi

razumjeli to o čemu je Denis govorio, morali bi živjeti s njim dvadesetak ili više godina, kao što sam ja. Nije teško razumjeti šta on govori, ako razumijete njega. Nikada nismo donijeli stvarnu odluku da ćemo napraviti vremeplov, on je prosto nikao oko nas. Sve u svemu, napravili smo ga.

Potrošili smo dosta vremena. Sklapali smo dijelove, rasklapali vraćajući se gotovo do samog početka. Prošle su sedmice dok nismo dobili nešto što je davalo mjerljive efekte, kako je to Denis zvao. Ja, ja nisam znao ništa o efektima. Sve što sam znao je da Denis želi da nešto radi na određeni način i da sam ja pokušavao napraviti da to tako radi. Ponekad, bez obzira što je to radilo na očekivani način, Denis bi rekao da nije dobro pa smo počinjali ispočetka.

Na kraju smo ipak uspjeli. Imali smo model koji radi. Odnijeli smo ga do velike gole obale, nekoliko milja uz rijeku, na mjesto gdje niko nikada ne navraća. Podesio sam tajmer tako da sprava „ode” i da se nakon dvije minute vrati na isto mjesto.

Unutar okvira mašine postavili smo i jednu filmsku kameru tako da snima putovanje. Aktivirao sam tajmer.

Bio sam u dilemi da li će sprava raditi, ali jeste. Nestala je i, nakon dvije minute, ponovo se pojavila.

Kada smo razvili film, sve dileme o putovanju kroz vrijeme su nestale. Na početku, tu smo bili mi kako stojimo i čekamo. Zatim kratko zamućenje od nekoliko sličica i pojavljuje se slika mastodonta koji ide pravo prema kameri. Djelić sekunde kasnije njegov trup se uzdiže a uši šire dok nespretno uzmiče i galopira grebenom. Svako malo osvrće se da pogleda iza sebe. Mislim da ga je naš vremeplov, iznenada se pojavivši ispred njega, smrtno preplašio.

Baš smo imali sreće. Mogli smo slati tu kameru nazad hiljadama puta i da nikada ne snimimo mastodonta, možda ni jedno živo biće. Svejedno, znali bi da je kamera putovala kroz vrijeme. Krajolik je bio drugačiji, ne mnogo drugačiji ali drugačiji. Ne bismo mogli reći radi li se o sto ili hiljadu godina. Kad smo vidjeli mastodonta, znali smo da je riječ o najmanje 10.000 godina.

Ne želim vam dosađivati problemima koje smo imali radeći na drugom modelu ili kako je Denis zamislio tajmometar kojim smo mogli precizno podešavati vrijeme u koje smo slali mašinu. Sve to nije važno. Važno je ono što sam pronašao putujući kroz vrijeme.

Već sam vam rekao da sam pročitao vašu knjigu o dinosaurima iz doba krede i sviđa mi se cijela knjiga osim poslednjeg poglavlja, o izumiranju dinosaura. Mnogo puta noću ležao sam budan i razmišljao o svim teorijama koje napisali o tome i pokušavao shvatiti šta se stvarno desilo. Tako, kada je došlo vrijeme da uđem u mašinu i krenem, tačno sam znao gdje želim ići.

Denisu je bilo svejedno. Nikada nije poželio sam putovati. Nikada nije bio stvarno zainteresovan za vremeplov. Sve što je želio bilo je da provjeri svoju matematiku. Jednom kada je mašina potvrdila njegove jednačine, on je bio zadovoljan.

Idući daleko koliko sam namjeravao, bio sam malo zabrinut zbog porasta ili smanjenja tla oko mašine. Znam da je zemljište oko Vilou Benda stabilno već milionima godina. Nekada, u doba krede, more je prodrlo u unutrašnjost kontinenta, kratko se zadržalo u Viskonsinu i povuklo. Kako su geolozi tvrdili, od tada nije bilo nikakvih promjena. Svejedno, bio sam zabrinut. Nisam želio da se pojavim u kasnoj kredi, u mašini ukopanoj duboko u stijenu ili u vazduhu, metrima iznad površine.

Uzeo sam nekoliko jakih čeličnih cijevi i zario ih dva metra u stijenu na mjestu prvog putovanja. Stršile su oko tri metra u vazduh. Na vrh sam montirao vremenski uređaj i postavio ljestve za penjanje i silazak. Cijelu konstrukciju uključio sam u vremensko polje. Jednog jutra spakovao sam ručak i napunio kanister vodom. Iskopao sam stari dvogled koji je pripadao mom ocu. Odustao sam od ideje da ponesem oružje. Sve što sam imao bila je jedna stara sačmara za koju nisam imao municije. Mogao sam je pozajmiti ali nisam to želio. Do sada sam uspio sačuvati u tajnosti to što sam radio i nisam želio sada pokrenuti neke priče.

Otišao sam do obale i uspeo se u mašinu. Podesio sam tajmometar na 63 miliona godina u prošlost i uključio mašinu. Nisam od toga napravio nikakvu posebnu ceremoniju, prosto sam uključio mašinu i krenuo. Govorio sam vam o malom zamućenju na filmu i to je, mislim, najbolji opis onoga što se desilo. Postojalo je malo zamućenje, nešto kao treptuće polusvjetlo. A onda je ponovo bilo sunčano i bio sam na vrhu litice posmatrajući dolinu.

Samo, nisam bio na vrhu riječne obale. Nije bilo rijeke. Dolina nije bila iscjepkana, s mjestimičnim grupama drveća i duboko usječenom rijekom, kakvu oduvijek poznajem. Bila je to velika zelena široka i plitka ravnica s širokom i sporom rijekom na drugom kraju. Daleko na zapadu, blješteći na suncu, nalazilo se neko jezero ili more. More se, koliko sam znao, ne bi

trebalo nalaziti ovako duboko na istoku. Ali bilo je tu, more ili veliko jezero – nikada nisam ustanovio koje od to dvoje.

Postojala je još jedna razlika – tlo je bilo samo metar ispod mene. Bio sam tako zadovoljan što sam upotrijebio cijevi.

Razgledajući dolinu, vidio sam više pokretnih stvari, ali bile su suviše daleko da bih utvrdio o čemu se radi. I tako, uzeo sam dvogled, skočio na zemlju i krenuo vrhom brda dok se tlo nije počelo spuštati. Sjeo sam na tlo i prislonio dvogled na oči.

Tamo su se nalazili dinosaurusi, mnogo više nego što sam očekivao. Bili su u krdima i putovali. Očekivali biste da će se među ovim brojnim krdima uvijek naći poneka jedinka koja se usput hrani, ali niko od njih to nije radio. Svi su se kretali i izgledalo mi je da su pritom prilično nervozni. Mada, govorio sam sebi, dinosauri možda i putuju na taj način.

Čak i kroz dvogled, bili su dosta daleko, ali sam uspio izdvojiti neke od njih. Nekoliko grupa kljunaša koji teturaju uz smiješno trzanje glavom; tuce malih krda tescelosaura, čvrsto zbijenih u hodu; mala grupa triceratopsa. Najveće od svih, veliko krdo brontosaura kretalo se polako i oprezno, pažljivo praveći svaki korak. Izgledali su tako neobično, tako daleko od vode. Iz vaše i drugih knjiga znam da se oni nikada ne udaljavaju od vode. Bilo je tu i drugih stvoranja koja nisu ličila ni na jednu sliku koju sam vidio u knjigama.

Cijela ova predstava izgledala je smiješno. Moglo bi biti, pretpostavljao sam, da sam natrapao na neku veliku migraciju, kada svi dinosauri sele na neko drugo mjesto.

Toliko sam se zanio u posmatranju ovog događaja da sam postao neoprezan, što je bila prava glupost. Nalazio sam se u drugom svijetu, prepunom raznih opasnosti i trebao sam obratiti pažnju na te opasnosti, a ja sam samo nemarno sjedio, kao da sam kod kuće.

Iznenada se začu snažno dobivanje koje se približavalo, i to veoma brzo. Spustih dvogled i ogledah se. Nešto veliko i visoko protutnja ni metar od mene, toliko blizu da me je skoro očešalo. Uspio sam primijetiti samo da je ogromno, sivo i prekriveno krljuštima.

Dok je tutnjao niz brdo, prepoznao sam ga i oblio me hladan znoj: umalo me nije pregazio najveći od svih ovih momaka – tiranosaurus rex.

Njegove dvije velike noge pokretale su se kao klipovi na parnjači a sunčeva svjetlost blještala je na njegovim ružnim, podvrnutim kandžama dok je dizao i spuštao stopala. Njegov rep ležao je nisko i nezgrapno, ali nije bilo trapavosti u njegovom kretanju. Njegova monstruoza glava njihala se lijevo-desno. U razjapljenim ustima vidio se dugi niz oštih zuba. Za njim se vukao strašan zadah – pretpostavljam od lešina koje je jeo. Veoma me iznenadilo nešto drugo: fascinantne boje koje su se preljevale na njegovom vratu – crvena, zelena, zlatna, ružičasta – i koje su se mijenjale kako je pomijerao glavu.

Posmatrao sam ga samo koju sekundu a onda skočio i osvrnuo se da potražim vremeplov. Bio sam uplašen više nego što sam mislio da je moguće. Mislim da sam, došavši upravo ovdje, vidio dovoljno dinosaura za cijeli život.

Nisam uspio stići do vremeplova!

Obronkom brda stizalo je nešto drugo. Kažem nešto drugo pošto nemam pojma šta je to bilo. Ne tako veliko kao rex, ali deset puta strašnije. Bilo je dugo i vijugavo i imalo je više nogu, visoko oko dva metra i neku odvratnu ružičastu boju. Zamislite gusjenicu, povećajte je na visinu od dva metra, dodajte na to noge na kojima ide umjesto da gmiže i nakačite na to zmajsku glavu i imaćete predstavu izgleda tog bića. Samo predstavu.

Ugledalo me je i krenulo glavom prema meni ispuštajući pohlepni cvileći zvuk i kliznu prema meni nekakvim poprečnim hodom.

Bacio sam jedan pogled na to a onda se okrenuo tako naglo da sam izgubio šešir. Slijedeće što znam, šibao sam niz brdo za starim tiranosaurom. Tek sada sam primijetio da ja i rex nismo bili jedini koji smo trčali niz brdo. Razbacane tu i tamo, niz brdo su tutnjale različite spodobе, mnoge u malim grupama ili krdima, ali je bilo i pojedinaca. Uglavnom dinosauri ali bilo je i drugih bića.

Žao mi je što vam ne mogu reći šta je to bilo ali u tom određenom trenutku nisam bio baš pronicljiv posmatrač. Dao sam petama vjetra spašavajući goli život.

Osvrnuo sam se par puta i ta vijugava kreatura stalno je išla zamnom. Nije me stizala ali sam imao utisak da bi mogla, samo kad bi se sjetila da ubrza. Istini za volju, ona nije pratila baš mene. Više puta je skretala, vraćala se nazad pa ponovo kretala naprijed. Podsjećala me je na ovčarskog psa koji skuplja stado. Sada, kada o svemu razmislim, on je bio upravo to – stari

farmerski pas na poslu prikupljanja dinosaura i jednog zalutalog ljudskog bića.

Kad sam stigao do podnožja pogledao sam cijelu padinu i vidio da je mnogo življa nego što sam mislio. Niz cijelo brdo kretale su se grupe stoke a iza njih se nalazilo oko pola tuceta ljubičastih pasa.

Sada sam znao da se dinosauri koje sam posmatrao ne kreću radi migracije; kretali su se jer su bili tjerani. Svi reptili, dinosauri i ja bili smo tjerani prema centru.

Znao sam da sam izgubljen ako ne pronađem neki način da se negdje sakrijem i tako izvučem iz krda. Morao sam pronaći neko sklonište i krišom se zavući u njega. Samo, izgleda da nigdje nije bilo takvog mjesta. Dno doline bilo je golo i ništa veće od miša nije se imalo gdje sakriti. Ispred mene tlo se uzdizalo i bacio sam se na tu stranu. Trčao sam brže od vjetrova. Dah mi se skratio a grudi probijao snažan bol. Znao sam da neću moći trčati još dugo.

Stigao sam do vrha uzvišenja i krenuo naniže. Ravno ispred mene nalazilo se nekakvo žbunje, visoko oko metar, čekinjavo i puno trnja. Bio sam suviše blizu i kretao se suviše brzo da bih ga mogao izbjeći pa sam uradio jedino što sam mogao – skočio sam preko njega.

S druge strane nije bilo tla. Batrgajući se u uzaludnom pokušaju da dohvatim ivicu, pao sam u rupu. Bila je veća od mene. U padu sam puta udario u strane i zaradio modrice, a onda sam bolno tresnu o tlo. Udarac mi je izbio vazduh.

Dah mi se polako vratio a i bol je oslabio pa sam mogao razgledati mjesto gdje sam se nalazio.

Rupa je bila oko metar široka i dva i po metra duboka. Ležala je ukoso u odnosu na padinu. Zidovi su bili glatki. Tanki mlaz prašine padao je s ruba, zemlja koju sam zakačio i otkinuo kad sam pao u rupu. Na polovini visine, iz zida je stršila skupina manjeg kamenja; najveći od njih veličine ljudske glave. Jednog dana oni će ispasti iz stijenke i pasti u rupu. Pomaknuo sam se na drugu stranu, za slučaj da se to dasi upravo sada.

Pogledavši naniže, vidio sam da ja ustvari nisam pao na dno pošto se rupa spuštala duboko u tlo. Zadržao sam se na mjestu gdje je rupa naglo savijala. Nisam to ranije primijetio, pretpostavljam zato što sam bio suviše potresen,

ali sada postadoh svjestan mošusnog mirisa. Nije bio mnogo jak ali je svakako pripadao nekoj životinji, ili možda ne baš životinji.

Rupa glatkih stijenki i miris mošusa mogli su značiti samo jedno: nisam pao u prirodnu rupu nego u neku vrstu jazbine. I to, ako je suditi po veličini, jazbinu neke povelike životinje. Moralo je to biti nešto s jakim kandžama, naravno, sposobno da iskopa ovakvu jazbinu.

Upravo dok sam o tome razmišljao, začulo se grebanje i struganje. Nešto je dolazilo iz dubine da provjeri šta se to dešava.

Nisam gubio vrijeme. I sam sam se počeo penjati. Uspio sam se popeti oko metar a onda sam se okliznuo. Pokušao sam dohvatiti rub rupe ali su mi prsti propali kroz rastresitu zemlju i nisam se uspio zadržati. Raširenim nogama uspio sam zaustaviti klizanje i sada sam visio tu, na polovini visine, nogu uprtih u stranice rupe.

Grebanje, struganje i neki kliktaivi zvuk cijelo vrijeme su se čuli iz rupe. To biće, ma šta to bilo, približavalo se, i to brzo.

Pravo ispred mene nalazila se skupina štrčćeg kamenja. Zgrabio sam najveći, cimnuo ga i on se odvojio od zida. Bio je teži nego što sam pretpostavljao. Gotovo sam pao ali sam se ipak uspio održati.

Iza zavoja jazbine pojavi se njuška i pohlepno krenu naviše. Otvorene ralje, ispunjene oštrim i ružnim zubima, gotovo su potpuno ispunile jamu. Nisam razmišljao. Nisam planirao. Postupao sam instiktivno. Bacio sam kamen između raširenih nogu, pravo u grozni otvor. Bio je to težak kamen i padao je oko metar i po pravo između zubi, u tamu grkljana. Pljusnuo je negdje unutra, ralje se zatvoriše i stvorenje se povuče u dubinu.

Nemam pojma kako, ali izašao sam iz rupe. Grebući i rukama i nogama, polako sam povlačio tijelo naviše dok se nisam izvukao na голу padinu. Osim trnovitog žbunja koje sam preskočio prije pada u jamu, na padini nije bilo ničega. Ako ostanem skriven iza žbunja, imam šansu da se izvučem. Inače, jedan od goničkih pasa će me vidjeti i doći po mene, da me vrati u krdo. Nije bilo nikakve dileme – bili su to goniči dinosaurusa. Nisu uviđali da ja to nisam. Bio sam živ i kretao se, i to im je bilo dovoljno.

Postojala je, naravno, mogućnost da vlasnik jazbine izađe napolje. U tom slučaju ne bih mogao ostati ovdje. Ipak, bio sam mišljenja da neće. Ona stijena mu sigurno nije prijala.

Čučao sam iza žbunja dok mi je vrelo sunce pržilo leđa. Vireći kroz granje posmatrao sam, daleko dole, na dnu doline, veliko krdo mileće stoke. Svi su se kretali ukrug, gonjeni od ružičastih pasa i još nečega što je izgledalo kao vozila kojima su upravljali ljudi. Ti ljudi i njihova vozila bili su iste boje, sivo-zelene, i izgledali su, kola i vozač, kao jedan organizam. Vozač kao da nije sjedio u vozilu nego je izrastao iz vozila, kao da su činili jedno. Dok su se kretali okolo, izgledalo je kao da ta vozila nemaju točkove već se kreću ravnim dnom po tlu, kao zmijske; površina vozila se pri kretanju mreškala i nabirala, kao da je tirup vozila sačinjen od mišića.

Čučao sam i posmatrao sve to i, po prvi put, imao vremena da razmislim o onome što se događalo. Došao sam ovdje, preko više od 60 miliona godina, da vidim dinosauruse. I vidio sam ih, ali u sasvim neobičnim okolnostima. Dinosaurusi su odgovarajući, u redu. Izgledaju manje-više onako kako su opisani u knjigama. Ali, psi i ljudi-vozila bili su drugačiji. Oni nisu pripadali na ovo mjesto.

Psi su se kretali naprijed-nazad svojim vijugavim kretnjama; ljudi-vozila imali su slične putanje. Svaki put kada bi se neka od životinja izdvojila iz kružnog krda, pola tuceta pasa i par ljudi-vozila presreli bi je i vratili nazad u krug.

Krug životinja bio je veliki, kilometar ipo ili više u prečniku, milećih preplašenih stvorenja. Većina paleontologa iznenadila bi se kada bi dinosaurusi imali glas ali mogu vam reći da su imali. Pištali su, ričali, kričali a neki i gaktali – mislim na zvukove slične pačijim, ali nisam mogao biti siguran.

Bio je tu još jedan zvuk, grmljavina i podrhtavanje koje kao da je dolazilo s neba. Pogledao sam naviše i ugledao desetak svemirskih brodova – to nije moglo biti ništa drugo nego svemirski brodovi – kako se naglo spuštaju. Nije trebalo mnogo i jasno se moglo vidjeti slabašno plavo svjetlo ispod njih. Nije bilo vatrenih stubova ni oblaka dima kakve prave rakete, samo slabašno plavo treperenje.

Uskoro su se počeli spuštati, čineći krug prečnika oko tri kilometra, oko stjeranog krda životinja.

Znao sam šta će se desiti. Bilo je to najjednostavnije objašnjenje, potpuno logično. Znao sam ali sam to potiskivao jer je bilo tako drastično. Tihi pucnji odjeknuše s brodova i krdo se pretvori u ratobornu, preplašenu, vrišteću masu. Tihi pucnji se nastaviše i ubrzaše i u centru kruga uskoro se

stvari velika hrpa mrtvih ili umirućih dinosaura. Sve te hiljade dinosaura bile su osuđene na smrt.

Lako je ovo ispričati ali bilo je stravično biti svjedok tome. Čučao sam iza žbunja i s gađenjem posmatrao masakr, sve dok iznenada ne nastane muk. Sve one cvileće, vrišteće, grakćuće životinje bile su mrtve. Drhtao sam, takođe. Ne na način kako drhtim dok ovo pišem, nego zbog saznanja da je nešto izvana moglo to uraditi našoj Zemlji.

Oni su došli izvana. Nisam to mislio samo zbog svemirskih brodova. Ovi ružičasti psi i ljudi-vozila koji nisu bili ni ljudi ni vozila nego jedinstven organizam, oni nisu poticali sa Zemlje, nisu mogli nikako poticati sa Zemlje.

Izvukao sam se iz žbunja i pognuto, u nadi da će me žbunje sakriti od pogleda iz doline, krenuo prema vrhu brežuljka. Jedan od pasa osvrnu se i pogleda prema meni i ja se ukočih u mjestu. Nešto kasnije on okrenu pogled na drugu stranu.

Prešao sam preko vrha i krenuo u pravcu vremeplova. Na pola puta niz padinu predomislio sam se i vratio nazad na vrh brijega da bacim još jedan pogled.

Bio je to pogled koji nikada neću zaboraviti.

Psi i ljudi-vozila verali su se po hrpi mrtvih dinosaurus; neka od vozila sporo su se kretala prema prizemljenim brodovima koji su spustili rampe. Sporo jer su bili teško natovareni komadima mesa.

I nebo je bruhalo, ispunjeno malim transportnim brodovima koji su dizali svoje terete sirovog mesa do većih brodova koji su čekali u orbiti. Tada sam se okrenuo i potrčao.

Stigao sam do vremeplova, popeo se u njega, podesio vrijeme na nulu i krenuo kući. Nisam se zaustavio ni toliko da pokupim dvogled koji mi je ispao u trku.

Sada kada sam kod kuće, ne mislim ponovo ići tamo. Ne mislim ići bilo kamo u vremeplovu. Bojim se onoga što bih mogao pronaći. Ako Vialusing koledž želi, daću im vremeplov.

Ali, nije to razlog zašto vam pišem.

Nemam nikakvih dilema vezano za pitanje šta se desilo s dinosaurusima, zašto su izumrli. Bili su pobijeni, i raskomadani, i odneseni negdje daleko, na neku drugu planetu, možda mnogo svjetlosnih govina daleko, od rase koja je Zemlju gledala kao svoje lovište – planetu s jeftinim izvorom neophodne proteinske hrane.

Ali to se, reći ćete, desilo prije 60 miliona godina. Ta je rasa nekada postojala. Kroz 60 miliona godina oni su se mnogo promijenili ili su lovišta premjestili u neki drugi sektor galaksije ili su i sami izumrli, kao dinosaurusi.

Ali, ja ne mislim tako. Mislim da se ništa od toga nije desilo i da oni još uvijek tu negdje. Zemlja je samo jedno od njihovih lovišta na koja se povremeno vraćaju. I reći ću vam zašto to mislim.

Oni su se vratili na Zemlju prije 10.000 ili 11.000 godina da bi izlovili mamute i mastodonte, džinovske bizone, velike pečinske medvjede, sabljazube i još nekoliko vrsta. O, da, znam da su izostavili Afriku. Nikada nisu izvodili svoju veliku igru tamo. Možda su, nakon istrebljenja dinosaurusa, naučili lekciju i ostavili Afriku kao izvor za razmnožavanje.

I sada dolazim do suštine ovog pisma, do onoga što me plaši. Sada se na Zemlji nalazi oko sedam milijardi ljudi. Uskoro će ih biti i deset milijardi.

Mi smo mali, naravno, kada se poredimo s dinosaurusima i mastodontima i sličnim. Ali nas je tako mnogo! Iako mali, možda ćemo uskoro dostići toliku brojnost da privučemo njihovu pažnju.

Preveo MasterYoda

Pol Lutus

Intervju s vanzemaljcem

("Interview with an Extraterrestrial" by Paul Lutus)

Prizor: U vještačkom mjehuru na površini Ganimeda (Jupiterov mjesec), vanzemaljski istraživač opisuje svoju posjetu Zemlji.

P: Možete li nam dati opštu sliku Zemlje i njenih stanovnika?

O: Planeta je prilično lijepa, s mnogo prirodnih resursa. 'Rodna' bi bio tačniji izraz, posebno kad se uporedi s većinom mjesta u lokalnom sistemu. Postoji mnogo izvora energije, lako dostupnih, i mnogo izvora sirovina. Mislim da je ova rodnost glavni razlog zašto zemljani – 'ljudi' – imaju izvrnute ideje o stvarnosti.

P: Mislite kao silicijumski crvi s Venere koji, pošto ne mogu vidjeti kroz svoju atmosferu, misle da je njihova planeta cijeli svemir?

O: Ne, ljudi su mnogo gori. Oni vide i proučavaju univerzum ali još uvijek misle da su oni centar svega i da je njihova planeta razlog zbog koga univerzum postoji.

(kolektivni uzdah gledalaca)

P: Ali samo mladi ljudi, larve, imaju te uvrnute ideje, zar ne?

O: Ne. To bi bilo tačno ovdje, ali na Zemlji baš stariji ljudi imaju takav pogled na stvarnost. Neki nikada ne odrastu dalje od očekivanja da bog, ili vlada, ili priroda sama, zadovolji njihovu želju za preobražaj.

P: Šta je taj preobražaj? Jeste li to uspjeli shvatiti?

O: Ne u potpunosti. Oni vjeruju da su super-bića, ili da su povezani s super-bićem, i da je sve istovremeno i privremeno i nezadovoljavajuće, i da će

---

jednog dana biti zamijenjeno veličinom, pravdom, besmrtnošću ili nečim zvanim 'prava ljubav'.

P: Da li iko od njih ima našu viziju prirode kao povezane cjeline, čiji smo svi dio? Misli li neko drugačije?

O: Zemljani misle upravo suprotno. Priroda postoji zbog njih, stvorena je da ispunjava njihove potrebe, ne da su oni dio prirode, kako smo shvatili...

(ponovo uzdah)

--- Ustvari još je mnogo gore. Oni ne razumiju zašto priroda ne ispunjava neke njihove mnogo trivijalnije želje, i obuzeti su nezadovoljstvom. Kada pogledaju svoj mjesec, nezadovoljni su što ne mogu graditi kuće na njemu. Sve im je previše vruće ili previše hladno, preveliko ili premalo. Stvarnost vide samo u svjetlu svojih trenutnih potreba.

P: Kako su ostali tako nazadni toliko dugo?

O: Uglavnom tragajući na pogrešnom mjestu. Možda nećete vjerovati ali većina njih oslanjaju se jedni na druge da bi formirali strukturu sastavljenu od vođa i sljedbenika. Vođama trebaju sljedbenici a sljedbenicima trebaju vođe. Prirodno, neke opasne vođe – i sljedbenici – su oni koji zaborave da je sve to samo zamisao, ideja. Ta ideja nekada se nazivala 'religija' a danas se zove 'vlast'.

P: Postoji li i jedno područje s naprednijim shvatanjima, mjesto gdje bismo se mogli pokazati?

O: Nikako! Ustvari, postoji jedno područje na Zemlji koje je mnogo gore nego ostala. Oni ga zovu 'Amerika'. Kod Amerikanaca je nezadovoljstvo prema svemu u stalnom porastu. Oni rijetko primjećuju događaje i stvorenja velike ljepote, i uopšte ne uživaju u spektakularnim prizorima koje im priređuje darežljiva priroda. Na primjer, jednom sam bilježio moždane talase čovjeka koji posmatra zalazak sunca. U jednom momentu on pomisli: „Ako ovaj zalazak može izgledati samo 10% ljepše, zašto bih sada bio oduševljen”.

P: Šta prouzrokuje taj uvrnuti smisao za stvarnost?

O: Pa, ljudi su tek odnedavno razvili intelektualne vještine tako da su te vještine u opasnom, nezrelom obliku. Vidjeli smo to i na drugim mjestima. Zemljani imaju ideju o božanskoj moći u životinjskom tijelu. Posjeduju sposobnost da uništavaju sami sebe kroz loše ideje ali ne i sposobnost da obuzdaju svoje strasti. Njihov najveći problem je što još uvijek vjeruju u autoritete ---

(uzdah i smijeh)

--- da, znam da je teško povjerovati. Mnoge vrste u univerzumu razvile su se od instiktivnih, životinjskih mentalnih procesa prema pravom razumu i, usput, prepoznale pravu prirodu autoriteta kao posljednjih tragova životinjskog razmišljanja i ponašanja. Ali ovaj prelazak je težak. Zemljani su na polovini ovog procesa; još uvijek vjeruju u centralizovano upravljanje i individualno ponašanje. Razvili su fuziona oružja premda nema šanse da kontrolišu takva oružja svojim 'životinjski čopor' političkim sistemima.

P: Zar nemaju neku vrstu naučnika i matematičara da im pomognu da savladaju svoje životinjske strasti?

O: Većina nema pojma šta je nauka ili matematika, a ostali uglavnom misle da je to nešto čime se bave ljudi zvani 'naučnici' ---

(pometnja)

--- da, i to je najbolji dokaz njihovog primitivizma. Ne shvataju da je naučna misao put za prevazilaženje poluživotinjskog, polucivilizovanog stanja u kome sada žive. Ne razumiju da je nauka osobina svih razumnih bića.

P: Shvataju li oni da su na prelasku iz životinjskog stadijuma u stadijum inteligentnih bića?

O: Ne. Ustvari, oni misle da su inteligentna bića, bez ikakvog stvarnog dokaza. Ljudi proučavaju geološke ostatke vrsta koje su izumrle jer se nisu

---

prilagodile novim uslovima, ali ne shvataju da su i sami u jednom sličnom procesu prilagođavanja.

P: Možemo li im pomoći? Možemo li prenijeti dio svojih znanja i olakšati put prema inteligentnom ponašanju?

O: Ne, ne preporučujem to. Neka koriste samo svoja oružja da se međusobno ubijaju, i svoje ideje da se plaše i zbunjuju. Preporučujem da ostanemo samo posmatrači, kao što su odlučile i druge napredne vrste, i pustimo ih da se sami probude, kada za to dođe vrijeme.

Hvala vam na vašem izvještaju. Uradićemo tako. Zahtijevamo da se ni jedna naša letjelica ne približava Zemlji niti da bude vidljiva s nje.

Šaljemo ovaj zahtjev: Dalje od Zemlje – oni moraju pružiti dokaze o civilizovanom ponašanju prije nego što ih pozovemo da se pridruže našoj zajednici među zvijezdama.

(aplauz)

Pol Lutus (rođen 1945) je programer, pilot, mornar. Radi kao inženjer u NASA-i.

Preveo MasterYoda

Majk Kombs

Pravo pitanje

("The Right Question" by Mike Combs)

Brus Frenklin radio je na CAD/CAM radnoj stanici u svom uredu, u GEO-18 svemirskoj stanici, kada je primio poziv. Bio je usred definisanja operativnih parametara predloženog svemirskog lansera koji će se graditi na mjesecu. Pritisnuo je 'Save' na ekranu i otvorio komunikacioni kanal.

Lice koje ga je gledalo s ekrana pripadalo je Haroldu Vestu. Harold je bio Brusov kolega koji je radio na GEO-12 stanici.

„Zdravo, Hari, šta se dešava?”

„Ništa posebno, i to i jeste problem,” bio je sumorni odgovor.

„Gravimetrijska istraživanja napreduju?” upita Brus pažljivo.

Harold uzvрати pogled, blago uznemiren. „Šta si čuo?”

„Oh, samo o šupljem predmetu koji kruži u Zemljinjnoj orbiti.”

„A to je...?”

„A to je da je Američka svemirska agencija načinila GEO-12 čvršćim od Fort Knoksa. Da rade nešto s gravitacijom. Da je sve obavijeno velom ćutanja. Iako niko još ne zna čemu služi ta ogromna konstrukcija koju planirate izgraditi.”

Zbunjen, Harold upita, „Ko kaže da mi planiramo neku ‘ogromnu konstrukciju’?”

Brus se tajanstveno nasmiješi. „Dobro, uglavnom je poznato da Američka svemirska agencija odskora hvata sve objekte bliske Zemlji. Hvatanje ovih objekata podrazumijeva izgradnju neke velike orbitalne konstrukcije. Osim ukoliko ne pravite megatonske zalihe metala iz asteroida.”

„Ne postoji projekat ‘ogromne konstrukcije’. Međutim, ovlašten sam da te upoznam da smo napravili veliki prodor, ali i da smo naišli na nepremostivu prepreku. Volio bih da dođeš ovamo, da baciš pogled na ono što radimo i kažeš šta misliš. Imaćemo koristi od mišljenja jednog od najvećih inženjera našeg doba,” dodade Harold uz zadirkujući smješak.

Komplimenti su pripadali Brusu zbog neporecivo briljantnog doprinosa izgradnji ‘Svemirskog mosta’. Taj zapanjujuće dugi svemirski lanser koji je projektovan i izgrađen u Brazilu revolucionarizovao je svemirska putovanja. Jeftin i lak pristup svemiru, koji je omogućen tim lanserom,

učinio je mogućom i ekonomski isplativom većinu aktivnosti koje su se sada odvijale u orbiti.

Brus je razmišljao o Harijevom pozivu. Bio je radoznao. Tajanstvena istraživanja otvarala su potpuno nove mogućnosti a on je imao priliku da se s tim upozna iz prve ruke. Pošto se dogovorio s Haroldom, on pozatvara sve svoje fajlove i krenu prema liftu. Lift ga odnese od vanjskog ruba rotirajuće stanice prema središtu. Kako je napredovao, gravitacija se smanji s 1g na manje od 0,1g. Više je lebdio nego što je hodao, dok je prelazio put od lifta do pristaništa.

Brus navuče svemirsko odijelo i uskoči u mali brod-jednosjed. Mehanizam odvuče njegov mali brod duž obrtno ose stanice i kroz vazдушnu komoru. Uključivši potiskivače na minimum, Brus provede svoju letilicu između mnogo većih brodova na pristaništu, sve do slobodnog svemirskog prostora, zaustavi rotaciju koju je brod preuzeo od stanice, i dalje upravljanje prepusti automatskom programu.

Automatski program povede malu letilicu duž luka geosinhrone orbite, izbjegavajući mnoštvo satelita koji su kružili na istoj visini. Kroz jedan sat, Brus je prilazio GEO-12 stanici. On poravnava svoj brod s osom stanice, sinhronizova brzinu rotacije i pristade.

Harold ga je već čekao. „Ne zamaraj se skidanjem svog svemirskog odijela. Trebaće ti tamo gdje idemo.“

Inženjer odvede Brusa do svoje laboratorije koja se nalazila tačno na rotacionoj osi stanice, u samom središtu. Vještačke gravitacije nije bilo. Harold kliznu u svoje svemirsko odijelo i provede Brusa kroz vazдушnu kapiju u praznu prostoriju. Dok se Brus kačio za držače, Harold priđe konzolama koje su okruživale prostoriju i počeo podešavati razne parametre. Kroz držače dopriješe vibracije iako, naravno, kroz ovaj bezvazdušni prostor iz tajanstvenih uređaja nije dopirao nikakav zvuk.

Nešto neobično dešavalo se sada u sredini ove cilindrične prostorije. Nije bilo nikakvog vidljivog objekta. Samo je neobično izobličenje šara na suprotnom zidu označavalo da tu nečega ima. Izgledalo je kao da drugu stranu prostorije posmatrate kroz komad stakla sa sićušnim tačkicama. Iznenada, izobličenje se pojača i vidno polje suzi, kao u tunelu. Pomalo je izgledalo kao kada glavu stavite između dva paralelna ogledala i vidite beskonačni niz glava. Ili kao povratni efekat kada video kameru usmjerite na ekran koji prikazuje sliku te kamere. Tada svjetlucajuća izmaglica koja je

okruživala mjehur zatreperi i zamijeni je mrlja boje abonosa, preko pola metra u prečniku.

Pažljivije pogledavši, Brus na crnoj mrlji primijeti svjetlucave tačke koje se kreću. Sjećao se da ova stanica napravi otprilike jedan okretaj u minuti. Tačkice su se okretale tom brzinom! Izgledalo je kao da kroz prozor posmatra svemir. Ali, ovdje nije bilo nikakvog prozora, samo poremećaj koji visi usred prostora.

Radoznalo, Brus krenu naokolo, da osmotri čudno područje iz drugih uglova.

„Pažljivo,” viknu Harold, „ne dodiruj to.”

„Šta je, dovraga, ovo?” upita Brus bez daha.

„Crvotočina.”

„Mora da se šališ.”

„Ne šalim se. Razvili smo tehnologiju za stvaranje vještačkih crvotočina.”

„Kako?” želio je znati Brus.

„Nastaje proizvodnjom stabilnih gravitacionih talasa pomoću oscilujuće mase neutrona, veličine loptice za golf,” objasni Harold.

Brus je bio zaista impresioniran. Znao je koliko su gusti neutroni i shvatio da grumen veličine loptice za golf ima masu velike planine. Sada je znao šta je svemirska agencija uradila sa svim objektima koje je ulovila. Cijela masa mora da se nalazila u unutrašnjosti konzole kojom je rukovao Harold. Par sde do nivoa s 1g na stanici i uđe u Haroldov ured.

„To je idealan svemirski pogon,” počeo Harold. „Onaj koji omogućava praktično međuzvezdano putovanje. Problem koji imamo s raketama bilo koje vrste je ogromna količina goriva koja im je potrebna. Čak i ako uzmemo antimateriju kao gorivo, još uvijek govorimo o milionima tona ako želimo postići bilo koju brzinu blisku svjetlosnoj.”

„A ubrzanje je samo dio problema,” objašnjavao je razočarani inženjer. „Morate usporiti i zaustaviti se na drugom kraju. Da biste to ostvarili, potrebna vam je ista količina goriva kao i za ubrzavanje. Nažalost, takođe morate tegliti to gorivo sa sobom što znači da vam je potrebno još više goriva da bi ubrzali tu masu. I još goriva da bi ubrzali to dodatno gorivo. Sve to je, na kraju, potpuno nepraktično.”

„Prednost pogona s crvotočinom je da vam ne treba gorivo. Dobro, treba nešto goriva za orbitalne manevre. Pogon stvara crvotočinu sabijajući prostor ispred broda sve do odredišta. Brod ‘klizne’ u otvor i pada u

višedimenzionalni tunel. Efekat je nalik guranju pomoću veoma jakog gravitacionog polja. Ubrzanje je na stotine g a ne troši se nikakvo gorivo jer se radi o 'padanju'. Jedino naprezanje za brod potiče od gravitacionih talasa i pretpostavljamo da treba da bude nekoliko stotina g prije nego što efekat postane primijetan. Objekat uranja 'naniže' izvan vremena, gubi potencijalnu a dobija kinetičku energiju. Trenutno stiže do granice brzine svjetlosti."

„Prava ljepota cijele šeme je u sljedećem: na polovini puta počinje 'uspon' po crvotočini. Izgubljena potencijalna energija se vraća. Na kraju, objekat povratu dovoljno potencijalne energije da ponovo 'klizne' u trodimenzionalni prostor brzinom koju je imao na početku putovanja. Upravo dovoljnom da klizne u orbitu oko druge zvijezde. Savršen sistem!"

Nastade pauza. „Ali....?" reče Brus. "Mora postojati nekakvo 'ali', inače me ne biste pozvali ovamo."

„Ali... postoji problem," potvrdi Harold. „Bez obzira šta pokušavali, nismo uspjeli napraviti crvotočinu prečnika većeg od onoga što si upravo vidio."

Brus se sada zainteresovao. „Pretpostavio sam da je male veličine samo zbog demonstracije."

„Jok, to je to. Oko tri četvrtine metra." Harold nasloni glavu na ruke i malo se nagnu preko stola. „Pokušali smo sa snažnim, superprovodnim zavojnicama, harmonijskim pojačalima, sve... Otvor nikada nije veći od tri četvrtine metra. Ukoliko ne izmislimo veoma male pilote koji upravljaju veoma malim brodovima, ovo nikada nećemo moći iskoristiti nizašta osim za male automatske sonde."

„Ne, ne možemo to prihvatiti," reče Brus odrešito. „Moramo izmisliti svemirski pogon koji će odvesti čovječanstvo do zvijezda."

Harold je piljio u Brusa. Lagani osmijeh brzo pređe preko njegovog lica. „Pretpostavili smo da ćeš o tome imati takav stav. Imam prijedlog: Daćemo ti sve svoje podatke i pozajmiti kompletnu aparaturu. Ako dođeš do bilo čeka upotrebljivog, polovina pripada Američkoj svemirskoj agenciji a polovina tvom Frenklin enterprajzu. Ubijedio sam svoje šefove da ne mogu zadržati tu tehnologiju samo za sebe i složili su se da je 50% nečega bolje od 100% ničega."

Nakon rukovanja i potpisivanja ugovora, Brus se vratio na GEO-18. Vukao je sa sobom milione tona asteroidne mase, smještene u malu kutiju veličine sušilice za rublje.

***

Osam mjeseci kasnije, Harold i nekoliko drugih predstavnika Američke svemirske agencije posjetili su Brusovu stanicu radi demonstracije. Nekoliko posljednjih mjeseci, svi njihovi pokušaji da se upoznaju s Brusovim napredovanjem nailazili su na frustrirajuću šutnju. Stoga su žurno slijedili čovjeka koji je vodio svoju lebdeću pratnju prema posmatračkom mjehuru u središtu svemirske stanice. Brus je lebdio i jarkom svjetlu, čekajući ih.

Bez ikakvog uvoda, konstruktor signalizira obližnjem svemirskom hangaru da pošalju testno vozilo. Brod je bio zaista ogroman. Sudeći prema prozorima, konstruisan je kao putnički. Međutim, nedostajala su dva prstena koji se obrću u suprotnim smjerovima obezbjeđujući vještačku gravitaciju, uobičajena na putničkim brodovima. Hoće li posada plutati po brodu tokom mnogih mjeseci putovanja? Drugo po čemu se ovaj brod razlikovao od međuzvezdanih brodova bili su veoma mali rezervoari za gorivo.

Harold je bio veoma uzbuđen. „Prečnik broda je koliko ... 500 ili 600 metara? Koliko veliku crvotočinu možeš napraviti sada?”

“Istu koliko i ti, tri četvrtine metra,” odgovori Brus uz zagonetan osmijeh.

“ŠTA?”

“Žao mi je, ali izgleda da prečnik zavisi od gravitacione konstante svemira,” objasni Brus. „Ne postoji način da se napravi veća, ni uz mnogo napredniju tehnologiju. Ne ako nisi dovoljno pametan da modifikuješ univerzum.”

„Pa kako će onda ovaj brod proći kroz crvotočinu?” pitao je Harold. Brus je samo visio tu, nijem i nedostupan. Popuštajući, Harold kliznu nazad prema ogromnom prozoru. “Samo se nadam da nećeš napraviti neki veliki džumbus ovdje.”

Iznenada, blistavi mlaz suknu iz jedinog brodskog motora. Svi preкриše oči rukama štiteći se od jarkog svjetla. Brod krenu. Kad su mu se oči prilagodile, Harold primijeti da je mlaz postao skoro nevidljiv. Bio je uglavnom u području X i gama zračenja. Nadao se da je doktor Frenklin

opremio njihovu posmatračku komoru dovoljnom zaštitom, ili su svi bili gotovi.

Stotinu metara iza motora, mlaz je postajao intenzivno ljubičast a onda, neposredno iza, blještav i sjajan kao sunce. Protezao se kilometrima iz broda koji je ubrzavao. Brod je munjevito dobijao na brzini i sada su se vidjeli samo motori, vidljivi samo zbog intenzivnog sjaja.

„Zadivljujuće,“ reče Harold. „Ne razumijem. Mislio sam da je ovo pogon s crvotočinom. Odakle potiče sva ova reakciona masa? Rezervoari za gorivo nisu ni približno dovoljno veliki da nose ...“

„Ali tu postoji crvotočina,“ prekide ga Brus. „Jedan njen kraj nalazi se u unutrašnjosti motora a drugi je ... tamo ...“

Brus ispruži ruku i pokaza prema Suncu.

„Duboko ispod površine, u nižim slojevima jezgre. Temperatura tamo je prilično iznad deset miliona stepeni. Pritisak je...“ Brus se zakikota. „Morao bih pogledati parametre da bih vam rekao tačne vrijednosti. U svakom slučaju, niko stvarno ne shvata šta znače te vrijednosti. Dakle, plazma koja pristiže obuhvata se magnetnim poljem kako bi se spriječilo da dodirne stijenke motora, iz razumljivih razloga.“

„Nevjerovatno,“ promrmlja Harold. „Upregnuo si snagu sunčeve jezgre u motore svog superbroda.“

„Plazma iz crvotočine ne izlazi toliko vrela kakva ulazi,“ prizna Brus. „Ona gubi nešto energije ploveći ,naviše’. Postavljanje ove multidimenzionalne ,rupe’ duboko u jezgru izgleda kao da smo napravili bušotinu u samo srce Sunca, i držimo tu bušotinu u vakumu. Rezultat bi bio ogroman mlaz koji kreće iz dubine Sunca i proteže se daleko u svemir. Pogon radi bolje kad je blizu Sunca a slabi kako se udaljavamo. Ali, to je sve što nam treba za međuzvezdana putovanja. Većina ubrzanja ionako je potrebna dok ste u blizini sunca. S usporenjem je isto – većina je potrebna kad ste u blizini određene zvijezde. Tada prosto prebacite kraj crvotočine na tu zvijezdu i od nje uzmete reakcionu masu potrebnu za kočenje.“ „Sačekaj trenutak,“ upade Harold. „Koliko dugo možemo crpiti naše Sunce prije nego što ga iscrpimo?“

Brus otpuhnu. „Možemo imati sto miliona brodova sličnih ovome, koji krstare kroz cijeli sistem i izvan njega, prije nego što mogremo detektovati ikakvu promjenu u masi Sunca. Osim toga, oduzeta materija neće mu

skratiti život. Umjesto toga, to će mu ustvari produžiti vijek. Što je zvijezda veća, to brže sagorijeva svoje gorivo. Tako, ako bude postojao ikakav uticaj na Sunce, biće to odgađanje njegove smrti.“

„Nevjerovatno. Dobro, to je upravo ona vrsta inovativnog razmišljanja kakvoj smo se nadali.“

„Sve je to samo stvar postavljanja pravog pitanja,“ reče Brus kroz osmijeh. „Imao sam profesora fizike koji je jednom rekao da je sposobnost postavljanja pravog pitanja polovina puta do naučnog otkrića. Stari grci stotinama godina bezuspješno su pokušavali naći odgovor na pitanje zašto teži predmeti padaju brže od lakših? A onda je došao Galilej koji je pitao da li teži predmeti padaju brže od lakših? Nakon nekoliko jednostavnih eksperimenata, pronašao je odgovor: Ne, ne padaju.“

„I, kakve veze imaju te priče s ovim?“ upita Harold.

„Dakle, vi ste sebi postavljali pitanje ‚Kako da napravimo veću crvotočinu da bismo je iskoristili za svemirsko putovanje?‘. Ja sam se upitao ‚Kako da iskoristim ovu crvotočinu za svemirsko putovanje?‘.“

Još uvijek se smijući, Brus uhvati držač i otisnu se prema izlazu iz osmatračnice. Ostali predstavnici američke svemirske agencije krenuše za njim. Prije nego što je izašao, Harold još jednom pogleda prema test vozilu. Bila je to sada sićušna svijetla tačka, nalik Veneri u zoru. Daleko napolju, brod nazvan ‚Galileo‘, još uvijek snažno ubrzavajući, presijecao je Marsovu orbitu.

Majk Kombs živi u Šermanu, Teksas, SAD i radi u Texas Instruments. Održava TI-jeve, vojne, automobilske i svemirske web sajtove.

Preveo MasterYoda

Dragana Stojilković

"Metalne suze"

Ponekad je zalivao ruže u dvorištu crkve Sv. Marka. To ga je smirivalo. Voleo je da šeta Knez Mihajlovom i posmatra ljude. Sedeo bi na Kalemegdanu, zatvorio oči i slušao priče zaljubljenih. A onda bi se vratio u svoj maleni stan u Karađorđevoj, sa naramkom dnevne štampe i proveo sate i sate čitajući. Prolop je voleo ljude, događaje. Voleo je život.

Radio je kao krojač u studiju za izradu torbi i jakni od kože. Bio je spretan sa mašinom, precizan u kroju i nikada nije omašio dnevnu količinu proizvodnje. Gazdarica, Milena Gojković, sažalila se na njega kada je jednog kišnog dana pokucao na njena vrata, sa šeširom skupljenim u rukama. Plata nije bila velika, ali bila je dovoljna za njega. I tako je počeo da pretvara metre uvezene kože iz Italije u prelepe kreacije za kojima su uzdisale žene. Početka se sećao sa prijatnom setom. Bio je ispunjen. Našao je mrvicu smisla u svom životu. A onda je iznova počela da ga obuzima praznina umotana u sladak osećaj panike zbog neispunjenosti. Želeo je nešto više. Znao je da težnja o drugačijem životu nije bila namenjena da je prati. Propisi su o tome bili strogi – robotima nije dozvoljeno da napuštaju grad proizvodnje.

Često je sedeo u kafiću „Asimov“ u ulici Strahinjića Bana. Bio mu je blizu stana i ponekad bi se sakupila grupica robota sličnih njemu. Satima bi pričali o Luvru, Bakingemskoj palati, vožnji gondolama i ostalim znamenitostima sveta o kojima su čitali u brošurama turističkih agencija. Bile su to lepe priče koje su Prolopu umele teško da padnu.

- Zašto se svaki put kada pomenemo putovanja ti tužno zagledaš u čašu? – pitao je Simeon, najstariji među njima.

- Eh... Moj Simo... Čaša je ta koja tužno gleda u mene. Vidiš da se prazni.

I tako bi nasmejao ostale i ostavio da muke budu samo njegove. Nije se plašio da im kaže da on zaista želi da otputuje na sva ta mesta. Svi su znali da roboti imaju te želje. Samo nije mogao da sluša njihove komentare pune pomirljivosti sa sudbinom. Nije Prolop bio glup. Matična ploča je savršeno radila u njegovoj glavi. Znao je šta je pametno, znao je šta se mora. Ali želja je ta koju nije mogao da ubije niti da provodi minute, ponekad sate, u

objašnjavanju osećanja koje ni sam ne razume u potpunosti. Kada bi došlo do trenutka gde opisivanje svih tih mesta prelazi u prepričavanja doživljaja koji bi se tamo odigrali, Prolop bi ispio piće i otišao. Nije želeo da svoja maštanja kazuje onima koji ih ne razumeju. Gazdarica Milena je čula najbliže priče onome što on želi, zato što je i ona sama proputovala sva ta mesta u svojoj mladosti. Ispravljala bi njegove opise, preporučivala druge znamenitosti i slušala ga sa velikim interesovanjem. Znao je on da ona to radi iz znatiželje i puke zanimljivosti, a ne od srca. Nije mu smetalo. U tim trenucima, osećao se kao neko ko bi mogao odmah da spakuje kofer i uputi se na aerodrom.

Jednoga dana je i spakovao kofer. Rezervisao avionsku kartu na ime Radenko Petrović, koje je izabrao prelistavajući dnevne štampe. Kada je došlo vreme da se krene na aerodrom, uzeo je kofer u ruku, proverio da li je pasoš u unutrašnjem džepu sakoa, pogledao po stanu da nije nešto zaboravio i došao do vrata. Uhvatio se za kvaku, pritisnuo je, ali nije povukao vrata ka sebi. Samo je stajao. Bacio pogled na kofer, na kvaku, okrenuo se i vratio u stan. To je bilo najbliže putovanju što je Prolop doživeo. Sutradan na poslu, ispričao je gazdarici Mileni šta je uradio. Dugo ga je gledala.

- Prolope, šta te je sprečilo da otvoriš vrata?

- Strah.

- Zar roboti umeju da osete takav strah? Ja sam mislila da vi radite po nekim programima koji izdaju komande.

- To je tačno, gazdarice Milena. Ali ti programi su napisani da nam daju odlike ljudi. Pijemo, jedemo, čitamo. Radimo sve što ljudi svakodnevno obavljaju. Cilj je da vam budemo bliskiji, da nas se ne plašite.

- Znam ja to. Ali ta tvoja želja... Prolope, ona jeste ljudska želja. Ona nije neka mehanička radnja. I strah. Roboti se ne plaše.

Jednu ruku je stavila na struk a drugom se oslonila na sto. Gledala je zabrinuto u njega. Onda je počela da šeta po studiju. Uzdisala je tako da se Prolopu činilo kao da vuče dim za dimom cigarete. Zatim se okrenula, privukla najbližu stolicu, sela i stavila ruke na kolena. Gledala je u pod, potapšala kolena dlanovima, izdahnula i zamolila ga da sedne.

- Ovo mi nije trebalo. Taman kada je sve lepo krenulo. Imam dosta kupaca, narudžbine stižu da ne mogu da se odbranim. Jedino od čega sam strepela je

bilo da neću uspeti da isporučim toliku količinu robe na vreme. I sad sve ovo. E živote!

- Gazdarice Milena, nema potrebe da očajavate. Ja nigde ne idem. Robotima nije dozvoljeno da napuste grad proizvodnje.

- Pa što mi onda ispriča sve ovo, crni Prolope?

- Uvek ste lepo pričali sa mnom o svetskim znamenitostima. Jedini me niste prekoravali. Mislio sam da ćete razumeti šta sam pozeleo i uradio.

- Ma jasno je meni šta si ti uradio. Ali, bre, Prolope, ti si robot. Nisi čovek. Za ovakve stvari se šalje u servis. – otrgao joj se težak uzdah. - Majko mila, šta ću sad?

- Shvatam ja vas, gazdarice. Ali, zar ne možete da se pretvarate da vam nisam sve ovo ispričao? Vidite da nisam otišao.

- Žao mi je, Prolope. Razumi me. Ako te ne odvedem u servis, bojim se da ćeš otvoriti vrata i otići. Vodiš se kao moj zaposleni. Meni će pisati prijave i kazne. Mogu i u zatvoru da završim. Još ako te uhvate pa im kažeš šta smo sve pričali, ispašće da sam te ja nagovorila. Jao, crna zemljo otvori se!

- Gazdarice Milena, da sam otišao na aerodrom poslali bi me u servis istog trenutka. Ja ne želim u servis. Oduzeće mi snove. Zar niste vi rekli da čovek bez snova ne zna šta je život?

Gledao je u nju kao uplašeni dečak. Da roboti mogu da plaču, gazdarica Milena je sigurna da bi iz tih očiju krenule suze.

- Ti nisi čovek, Prolope.

Ustala je i prišla natkaznici na kojoj je stajao telefon. Uzdahnula je i drhtavim rukama podigla slušalicu. Neko vreme je držala otvorenu liniju. Pogledala je u Prolopa. Iz očiju su joj išle suze. Gledala je još malo u njega. Spustila je slušalicu ali nije sklonila ruku sa telefona.

- Idi Prolope. Možda ćeš naći načina da ostvariš svoj san, možda će te uhvatiti na sledećem ćošku. Ne želim da znam. Ne želim da tu muku nosim do kraja života. Izađi na ova vrata a ja ću onda da okrenem broj. Bio si dobar radnik i, bez ikakvog dvoumljenja, prijatelj.

Prolop je lagano ustao i prišao čiviluku. Obukao je kaput i stavio šešir na glavu. Skinuo ga je i poklonio se u znak naklonosti. Došao do vrata, pritisnuo kvaku i ovaj put ih otvorio. Izašao je napolje.

- Žao mi je Prolope. - prošaptala je kroz suze gazdarica Milena i počela da okreće broj.

Dragana Stojiljković

(1980, Beograd) piše kratke priče, tekstove i književne prikaze, bavi se prevodenjem, lekturom i veb dizajnom. Sarađuje sa časopisima Znak Sagite, Gradina, Petnički almanah, Naš trag; Novine beogradskog čitališta; Internet fanzinima Helly Cherry, Antares, Art Anima; Radio Beogradom i radio "Fokusom". Objavljivala kratke priče u časopisu Astronomija i Internet fanzinu Helly Cherry.

Član MENSE, udruženja "Slobodna kultura", društva ljubitelja fantastike "Lazar Komarčić", društva ljubitelja naučne fantastike, nauke i tehnologije "Photon Tide", udruženja građana "SCI&FI", društva ljubitelja fantastike "KONEF", društva ljubitelja fantastike "Lira" i organizacionog odbora Festivala srpskog filma fantastike.

Asistent i predavač na seminarima o kompjuterskom obučavanju prosvetnih radnika i seminarima o E-Learning-u u Istraživačkoj stanici "Petnica" u Valjevu. Saradnik UKPS na 30. i 31. prevodilačkim susretima.

Radila na radio "Indexu" i "Studiju B" kao novinar saradnik i organizator emisije "Pogled iz svemirskog broda". Dugogodišnji saradnik "Beografita". Jedan od organizatora prve Star Trek konvencije u Srbiji. Asistent producenta američkoj filmskoj ekipi dokumentarnog filma "Trekkies 2" koji se snimao u Novom Sadu za Paramount Pictures (2003).

Radila na organizaciji konvencije "Beokon" 2006. godine, Dom Omladine, Beograd i predstavljanju SF društava na World Cyber Games-u, Sava Centar, Beograd (2006). Jedan od organizatora stejdža "Supernova stage" na EXIT-u (2006), Novi Sad. Programski saradnik festivala EURO-IN FILM (2006), Novi Sad. Radila kao producent predstave "Četvoroprsti" po priči Tamare Lujak, a po scenariju Bogdana Čurguza, u izvođenju Amaterske dramske trupe "Alisa" (2007), Beograd.

Autor nekih od projekata i sponzorskih paketa za društvo ljubitelja fantastike "Lazar Komarčić" i društvo ljubitelja naučne fantastike, nauke i tehnologije "Photon Tide". Jedan od osnivača i urednica fanzina "Nova" specijalizovanog za naučnu fantastiku i nauku (izlazi kao dodatak časopisu

"Astronomija"). Jedan od organizatora tribina društva ljubitelja fantastike "Lazar Komarčić".

Ovu priču objavljujemo u saradnji sa sajtom www.art-anima.com člana SF tima Ravena.

Hvala Gagi na odličnoj priči i Ravenu što je omogućio njeno objavljivanje.

